สำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง กรมทางหลวง
โทรศัพท์หมายเลข 0-2354-6485-86
โทรสารหมายเลข 0-2354-1041

คู่มือแนวทางการตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวง

คู่มือแนวทาง
การตัดแต่งต้นไม้
ในเขตทางหลวง

จัดทำโดย สำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง กรมทางหลวง

คู่มือแนวทาง
การตัดแต่งต้นไม้
ในเขตทางหลวง

จัดทำโดย สำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง กรมทางหลวง

สารบัญ

- คำนำ หน้า

1. ต้นไม้ในงานภูมิทัศน์ทางหลวง 8
2. วัตถุประสงค์ในการตัดแต่ง 10
3. ข้อควรคำนึงในการตัดแต่งต้นไม้ 12
4. การเลือกเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งกิ่งไม้สำหรับต้นไม้ใหญ่ 16
5. พิจารณาลักษณะทรงพุ่มเดิม และทรงพุ่มใหม่ที่ต้องการ 20
6. อุปกรณ์ในการตัดแต่ง 23
7. การตัดแต่งสำหรับต้นไม้ใหญ่ 27
8. การตัดแต่งสำหรับไม้พุ่ม 49
9. การตัดแต่งกิ่งไม้ที่ผ่านเส้นสาธารณูปโภคหรือที่กีดขวางทางจราจร 55
10. ตัวอย่างการตัดแต่งที่ผิดวิธี 61

- บรรณานุกรม 64
- ภาคผนวก 65

คำนำ

กรมทางหลวงมีภารกิจตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทางหลวง ซึ่งกรมทางหลวงได้ดำเนินการก่อสร้างและบูรณะปรับปรุงทางหลวงเพื่อให้ผู้ใช้ทางหลวงมีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในการก่อสร้างและบำรุงรักษาทางหลวงนั้น กรมทางหลวงจะดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ควบคู่กันไปด้วย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียว อันเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยลดภาวะโลกร้อน

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการปลูกต้นไม้ เมื่อเวลาผ่านไปต้นไม้เจริญเติบโตขึ้น ทำให้กิ่งก้านสาขาของต้นไม้พุ่มขยายใหญ่ขึ้น บางครั้งเข้ามาบดบังทัศนวิสัยในการขับขี่ และมีปัญหากับระบบสาธารณูปโภค ทำให้ต้องมีการตัดแต่งกิ่งไม้ ใบไม้ ปรับเปลี่ยนรูปทรงและขนาด ตามความต้องการ เพื่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่สมบูรณ์ มีความปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจราจร หรือขีดขวางทางสาธารณูปโภค และยังคงไว้ซึ่งความร่มรื่น สวยงาม เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคคือ การตัดแต่งกิ่งไม้ดังกล่าวบางครั้งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกับประชาชนโดยทั่วไป ทำให้มีเรื่องร้องเรียนและวิจารณ์เกี่ยวกับวิธีการตัดแต่งต้นไม้ของกรมทางหลวง สาเหตุมาจาก ไม่มีความพร้อมในเรื่องบุคลากร อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่มีความชำนาญ ไม่มีความรู้ทางด้านตัดแต่งกิ่งไม้ที่ถูกวิธี อีกทั้งงบประมาณในการดำเนินการมีค่อนข้างจำกัด จึงทำให้เป็นปัญหาอย่างมากในการดำเนินการ จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวง เพื่อไว้ศึกษาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติเบื้องต้น โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ต้องขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ มา ณ ที่นี้ด้วย

- ต้นไม้ในงานภูมิทัศน์ทางหลวง
- วัตถุประสงค์ในการตัดแต่ง
- ข้อควรคำนึงในการตัดแต่งต้นไม้

ต้นไม้ในงานภูมิทัศน์ทางหลวง

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของงานภูมิทัศน์ทางหลวงได้แก่ พืชพันธุ์ ซึ่งมีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม และไม้คลุมดิน การทำงานส่วนนี้ต้องตระหนักเสมอว่า พืชพันธุ์เป็นสิ่งมีชีวิต มีข้อจำกัดในการเจริญเติบโต และต้องมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง การใช้พืชพันธุ์ประเภทไม้ยืนต้นเป็นหลักในงานภูมิทัศน์ถนน เพราะพืชพันธุ์ประเภทไม้ยืนต้นนั้น สามารถทำให้เกิดการรับรู้ทางภูมิทัศน์ได้อย่างชัดเจน ให้ความรู้สึกร่มรื่น มีบรรยากาศที่สวยงามให้ร่มเงา นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ด้วย การลดอุณหภูมิสภาพแวดล้อมโดยรอบ ฟอกอากาศให้สดชื่น เป็นที่พักพิงอาศัยของสัตว์ ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางนิเวศวิทยา ทั้งนี้เพราะพืชพันธุ์ประเภทไม้ยืนต้นนี้ สามารถให้ผลประโยชน์ด้านต่างๆ ได้มากกว่า มีการเจริญเติบโตเร็วกว่า มักจะอายุยืนกว่าไม้พุ่มหรือไม้ประดับ และเมื่อเจริญถึงอายุหนึ่งแล้วสามารถเจริญเติบโตได้เองไม่ต้องการ การดูแลรักษามาก

ลักษณะของต้นไม้ที่ควรเป็นในงานภูมิทัศน์ทางหลวง

ประดู่แดง

มะฮอกกานี

รำเพย

แคนา

แคแสด

ตะเบเหลือง

หูกระจง

อินทนินน้ำ

ทองกวาว

วัตถุประสงค์ในการตัดแต่ง

1. เพื่อความเป็นระเบียบ

บริเวณที่เน้นความสำคัญ อาจต้องมีการตัดแต่งต้นไม้ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เน้นรูปทรงสวยงาม เพื่อให้คนที่สัญจรไปมา รับรู้ความแตกต่างและความสำคัญของพื้นที่ ตัดแต่งเป็นรูปทรงเรขาคณิต ซึ่งควรเป็นการตกแต่งเฉพาะพื้นที่ที่สำคัญจริงๆ เพราะการตัดแต่งในลักษณะนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามาก และต้องดำเนินการตัดแต่งอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษารูปทรงที่ต้องการไว้

2. เพื่อความอยู่รอดของต้นไม้

หากเกิดภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุทำให้พรรณพืชเสียหาย จำเป็นต้องมีการตัดแต่งเพื่อรักษาสภาพ และช่วยให้พรรณพืชสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว ไม่สร้างความเสียหายลุกลามเกิดโพรงผุลึก ซึ่งในระยะยาวอาจทำให้ต้นไม้ตายได้

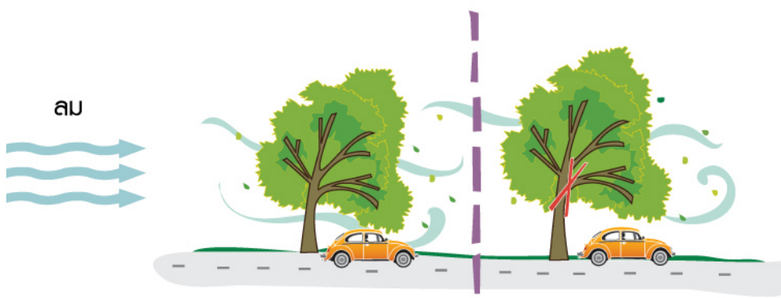

3. เพื่อควบคุมขนาด รูปร่างและความสูง

บางครั้งพรรณพืชมีการเจริญเติบโตจนมีขนาดใหญ่เกินไปทำให้เกะกะต่อการใช้สอย กิ่งก้านยื่นเข้าไปในเขตทาง บดบังป้าย หรือรบกวนสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น สายไฟฟ้า เป็นต้น จำเป็นต้องได้รับการตัดแต่งเพื่อควบคุมขนาดของพุ่มใบ และกิ่งก้าน หรือตัดแต่งลดขนาดพรรณพืชในระหว่างการก่อสร้าง เพื่อกิ่งก้านจะไม่เกะกะหรือเสียหายจากการทำงานของเครื่องจักร

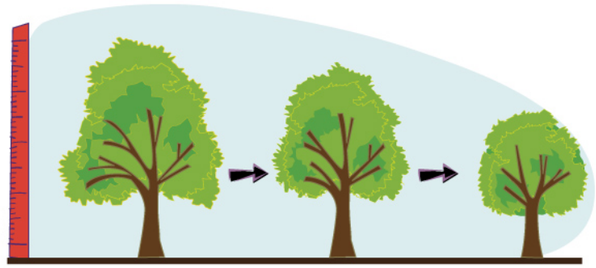

4. ป้องกันอันตรายต่อผู้สัญจร

พรรณพืชที่ปลูกมานานโดยเฉพาะ ชนิดที่มีเนื้อไม้เปราะ กิ่งแห้ง ใบแห้ง หักง่าย อาจเป็นอันตรายต่อผู้สัญจร จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่งแห้ง หรือกิ่งที่ยื่นออกมาจนมีแนวโน้มว่าสามารถหักได้ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ หรือดำเนินการตัดแต่งไม้ยืนต้นที่ลำต้นเอนไม่สมดุล ซึ่งอาจโค่นล้ม หรือฉีกหักจากพายุได้

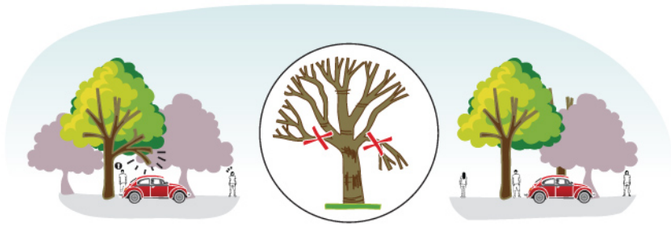

เพื่อป้องกันการลุกของไฟ

ในบางครั้งพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดไฟลุกลามในระดับพื้นล่าง และอาจติดไปถึงพุ่มใบของไม้ยืนต้นกลายเป็นไฟเรือนยอดสร้างความเสียหายในระดับบน การตัดแต่งพุ่มใบให้อยู่ในระดับสูง เพื่อให้พ้นเปลวไฟจะช่วยไม่ให้เปลวไฟลุกลามถึงพุ่มใบด้านบนสร้างความเสียหายได้ สำหรับต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ในบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟไหม้ **ควรตัดแต่งให้ระดับกิ่งล่างสุดมีความสูงจากระดับดิน 3 เมตรขึ้นไป** และควรเลือกใช้พืชพรรณที่สามารถทนไฟได้ในระดับหนึ่งเพื่อที่จะเพิ่มอัตราการมีชีวิตรอดของพรรณพืช และป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามต่อไป ทั้งนี้พรรณพืชที่สามารถทนไฟได้โดยมากจะมีคุณสมบัติการทนทานต่อไฟเมื่อเจริญเติบโตจนมีขนาดใหญ่พอสมควรแล้ว

ข้อควรคำนึงถึงในการตัดแต่งต้นไม้ใหญ่

1. เลือกเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งต้นไม้ใหญ่
2. พิจารณาลักษณะทรงพุ่มเดิม และขนาดทรงพุ่มใหม่ที่ต้องการ จะได้ตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออกได้ถูกต้อง
3. เลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับขนาดของกิ่ง
4. การตัดแต่งที่ถูกจุดถูกวิธี จะทำให้กิ่งที่มีปัญหาไม่แตกใบยอดออกมาสร้างปัญหาอีก
5. การตัดแต่งไม้ใหญ่ บางครั้งอาจต้องใช้เวลาหลายๆ ครั้ง ค่อยๆ ตัด ค่อยๆให้มันแตกใบ เพื่อต้นไม้ใหม่ที่ได้จะมีความแข็งแรง อีกทั้งยังไม่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการตัดในครั้งเดียว
6. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้าถึงการตัดแต่งต้นไม้ให้สาธารณะชนทราบ

- การเลือกเวลาที่เหมาะสม ในการตัดแต่งกิ่งไม้สำหรับต้นไม้ใหญ่
- พิจารณาลักษณะทรงพุ่มเดิม และทรงพุ่มใหม่ที่ต้องการ
- อุปกรณ์ในการตัดแต่ง

การเลือกเวลาที่เหมาะสม ในการตัดแต่งกิ่งไม้สำหรับต้นไม้ใหญ่

การตัดแต่งต้นไม้ ควรจะตัดในช่วงที่**ต้นไม้พักตัว** เป็นช่วงที่หลังจากต้นไม้ได้แตกใบพุ่มเพื่อสังเคราะห์แสง และเก็บสะสมอาหารไว้เพื่อสำหรับแตกกิ่งใหม่ในฤดูถัดไป

การพักตัวของต้นไม้ในประเทศแถบหนาว ส่วนใหญ่จะพักตัวในฤดูหนาว ต้นไม้จะทิ้งใบจนหมด (ยกเว้นต้นไม้ที่ไม่ผลัดใบ Evergreentree) ดังนั้น การตัดแต่งกิ่งไม้ในประเทศแถบหนาวจึงนิยมตัดแต่งในฤดูหนาว หรือต้นฤดูใบไม้ผลิ

สำหรับประเทศไทย ภูมิอากาศ ความชื้น และการมีแสงแดดตลอดปีทำให้ฤดูไม่ต่างกันหรือไม่สามารถแยกเห็นได้ชัดเจน ทำให้ต้นไม้มีการพักตัวไม่พร้อมกัน อย่างไรก็ดีโดยภาพรวมแล้ว **การพักตัวของต้นไม้จะสังเกตได้จากการที่มันทิ้งใบทั้งต้น หรือใบเริ่มมีสีเหลือง สีแดง สีน้ำตาลอ่อน ก่อนจะร่วงหมดต้น ในกรณีที่ไม้ที่ไม่ผลัดใบ ให้สังเกตถึงความโปร่งบางมากขึ้นของทรงพุ่มต้นไม้ หรือใบร่วงมากผิดปกติ หรือในบางกรณีเป็นต้นไม้ที่ออกดอกทั้งต้นก่อนผลิใบใหม่ ควรตัดแต่งกิ่งทันทีที่ทิ้งดอก**

เวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ของกรมทางหลวง

ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการตัดแต่งต้นไม้ควรอยู่ในช่วงที่ต้นไม้พักตัว สำหรับประเทศไทย**ช่วงเข้าหน้าหนาวอยู่ประมาณเดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม** และอีกช่วงเหมาะสมคือ **ช่วงก่อนแตกใบใหม่ หรือก่อนเข้าหน้าฝนราวกลางเดือนเมษายน – เดือนพฤษภาคม**

เนื่องจากเป็นช่วงผลัดใบ การตัดแต่งในช่วงนี้เราจะเห็นโครงสร้างของต้นไม้ในส่วนที่เป็นกิ่งไม้ทั้งที่ดีและผุ รวมทั้งกิ่งที่จะสร้างปัญหาในภายหลังได้อย่างชัดเจน เช่น กิ่งระรานสายไฟ ระรานสิ่งก่อสร้าง ระรานหลังคารถ หรือพาดหลังคารถ หรือระเข้ามาในช่องทางเดินรถ เป็นต้น

นอกจากนี้ **เรายังสามารถมองเห็นโครงสร้างกิ่งไม้โดยรวมว่าเราควรจะตัดแต่งอย่างไร เพื่อจะให้เกิดรูปทรงใหม่ที่ดูไม่น่าเกลียด** และเป็นปัญหาถูกวิพากษ์วิจารณ์ภายหลัง **อีกทั้งยังมองเห็นภาพในอนาคตของทรงพุ่มใหม่ที่จะแตกออกมาหลังจากเข้าฤดูแตกใบใหม่แล้ว**

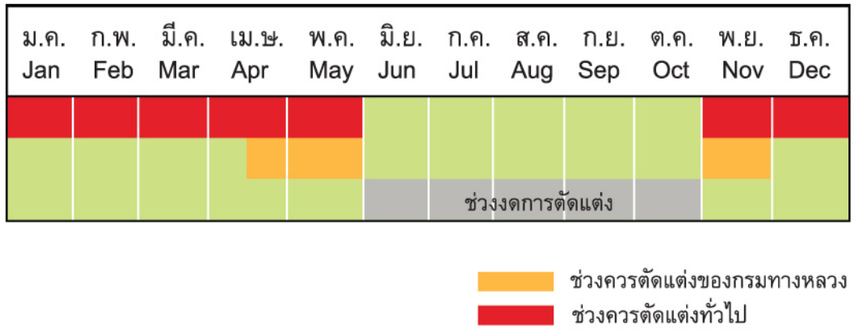

พิจารณาลักษณะทรงพุ่มเดิม และทรงพุ่มใหม่ที่ต้องการ

พิจารณาทรงพุ่มเดิม และทรงพุ่มใหม่ที่เราต้องการ รวมทั้งกิ่งที่มีปัญหา จะได้ตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออกได้ถูกต้อง

1. กิ่งผุ กิ่งคดงอ หรือเสียหายจากพายุ
2. กิ่งที่แยกเป็นมุมแคบ / กิ่งกระโดงที่แทงออกจากลำต้น
3. กิ่งกระโดง (กิ่งที่งอกบนกิ่งลึกจนไม่ได้รับแดด)
4. กิ่งซ้อนกิ่ง (งอกจากลำต้นใกล้กันมาก)
5. กิ่งที่จะเป็นปัญหา เช่น ที่ระดับศีรษะ หลังคารถ หรือ ยื่นเข้าสู่ทางจราจร
6. กิ่งที่เสียดสีกัน
7. กิ่งที่ระรานสายไฟ (ต้องมีวิธีตัดอย่างถูกวิธี)

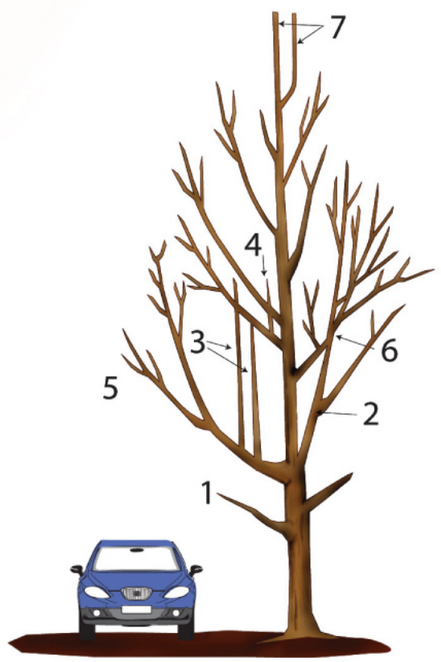

แสดงจุดก่อนตัด

หลังตัด

การตัดแต่งรูปทรง โดยพิจารณาจากรูปทรงเดิมก่อน

การตัดแต่งรูปทรง โดยพิจารณาจากรูปทรงเดิมก่อนแล้วค่อยตัดแต่งกิ่งออก เพื่อจะได้รูปทรงใหม่ที่เราต้องการ

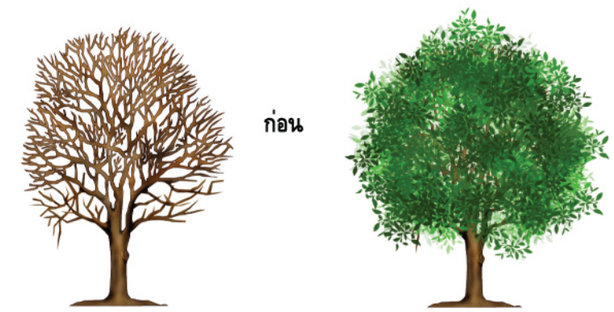

ลักษณะต้นไม้และทรงพุ่มเดิม

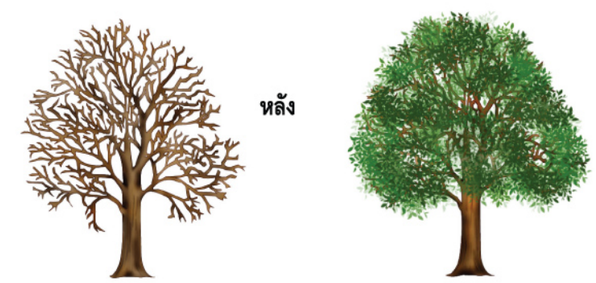

ลักษณะต้นไม้และทรงพุ่ม หลังจากตัดแต่งกิ่งให้โปร่งบางแล้ว

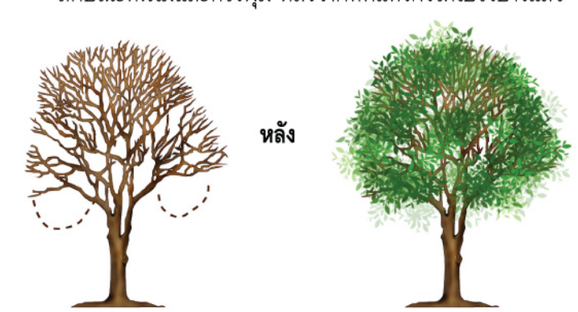

ลักษณะต้นไม้และทรงพุ่ม หลังจากตัดแต่งกิ่งด้านล่าง เพื่อให้ลมผ่านได้

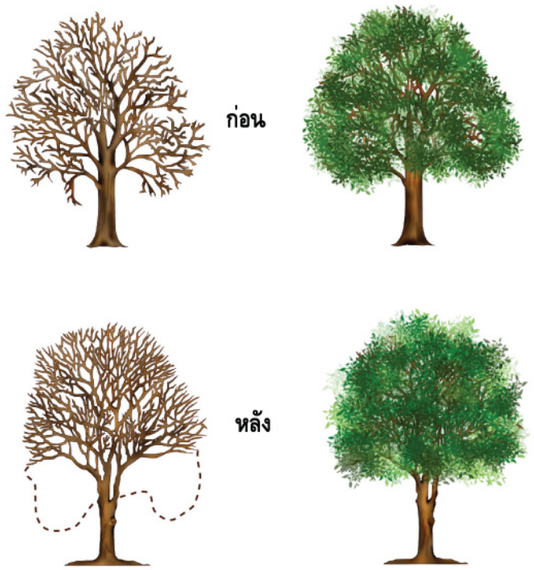

การตัดแต่งเพื่อยกระดับทรงพุ่ม เพื่อให้ด้านใต้โปร่ง

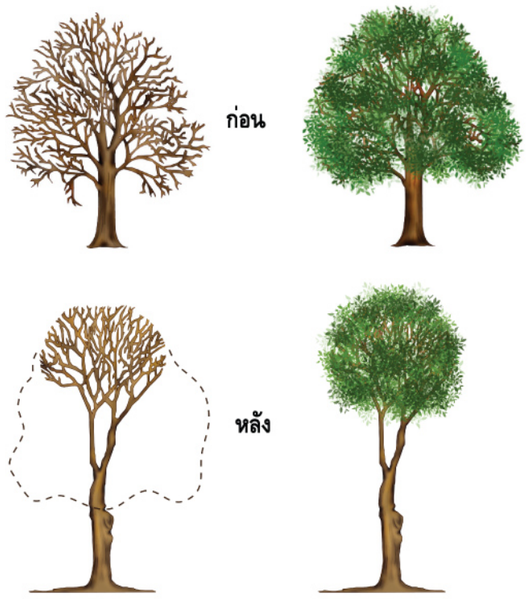

การตัดแต่งเพื่อลดระดับความกว้างทรงพุ่ม

อุปกรณ์ในการตัดแต่ง

HAND PRUNERS (กรรไกรตัดกิ่งเล็ก)

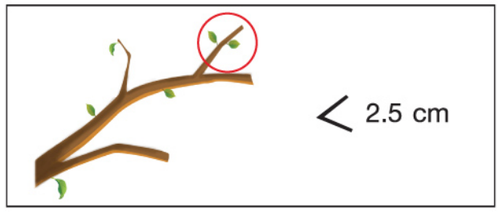

กรรไกรตัดกิ่งขนาดเล็กใช้สำหรับตัดแต่งกิ่งขนาดเล็ก (เส้นผ่าศูนย์กลางต่ำกว่า 2.5 ซ.ม.)

LOPPING SHEARS (คีมตัดกิ่ง)

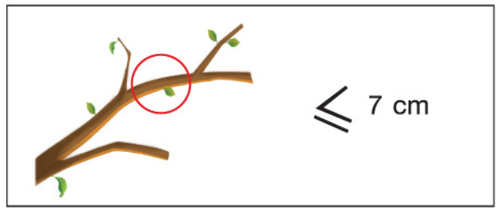

PRUNING SAW (เลื่อยตัดกิ่ง)

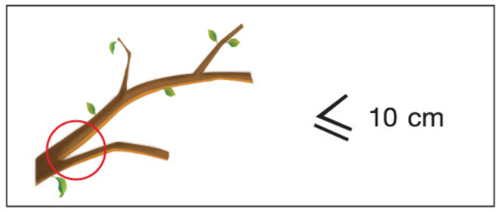

สำหรับกิ่งที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมาหน่อยที่ไม่สามารถใช้กรรไกรตัดกิ่งขนาดเล็กตัดได้ อาจต้องใช้เลื่อยตัดกิ่งขนาดเล็ก (ขนาดไม่เกิน 10 ซ.ม.) หรือใช้กรรไกรตัดกิ่งขนาดใหญ่ (เส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 7 ซ.ม.)

CHAIN SAWS (เลื่อยยนต์)

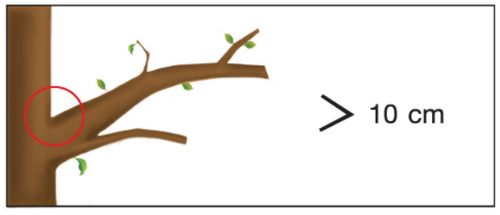

อาจจะต้องใช้เลื่อยขนาดใหญ่เพื่อตัดแต่งกิ่งที่มีขนาดใหญ่มากกว่า 10 ซ.ม. ขึ้นไป

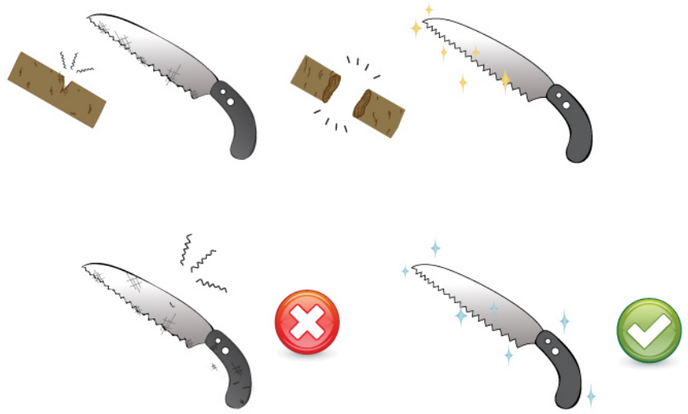

เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดแต่งจะสามารถทำได้โดยสะดวกและไม่เหนื่อยจนเกินไป จำเป็นต้องรักษาความคมของอุปกรณ์ตัดแต่งให้อยู่ในสภาพดีเสมอ

ควรจะต้องมีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคอุปกรณ์ตัดแต่งรวมถึงรักษาความคมอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าอุปกรณ์ฆ่าเชื้อโรคอาจจะไม่จำเป็นและไม่ได้ใช้บ่อยนัก อย่างน้อยการทำเช่นนี้ก็สามารถช่วยป้องกันโรคที่อาจติดจากต้นที่มีเชื้อโรคสู่ต้นที่แข็งแรงผ่านอุปกรณ์เหล่านี้ได้

วิธีการฆ่าเชื้อโรคสามารถทำได้ดังนี้ ก่อนจะตัดให้ฆ่าเชื้อโรคอุปกรณ์ด้วยแอลกอฮอล์ 70% หรือน้ำยาฟอกขาวผสมน้ำ 1 ต่อ 9 ส่วน

การตัดแต่งสำหรับต้นไม้ใหญ่

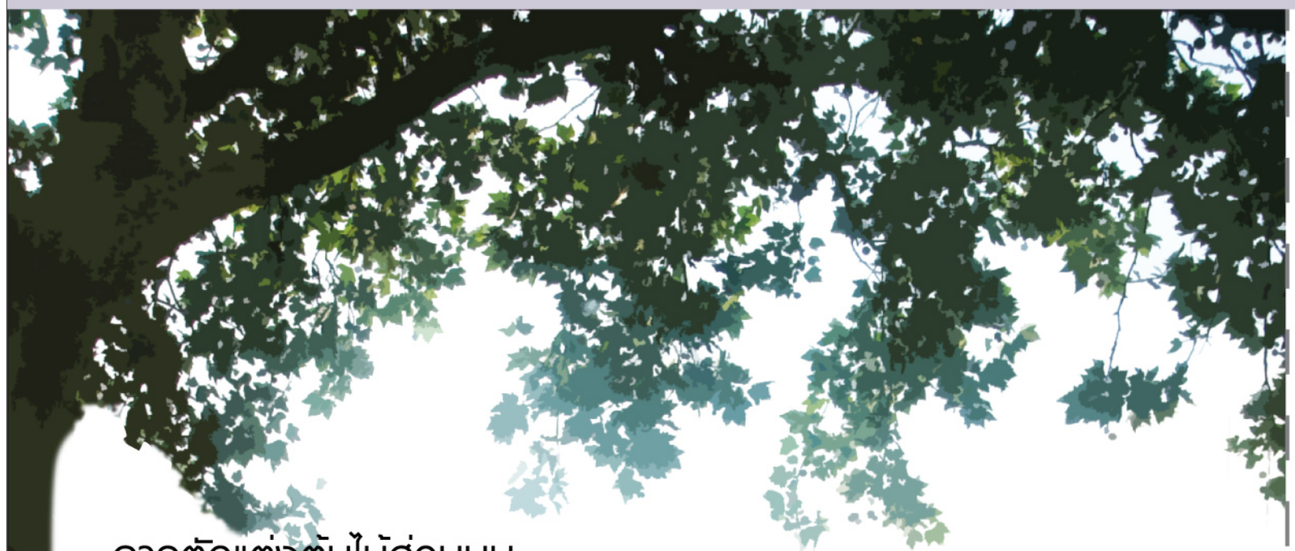

การตัดแต่งต้นไม้ส่วนบน

มีวิธีที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา 2 ประเภท ได้แก่

1. การตัดแต่งเฉพาะปลายยอด (HEADING BACK)

เป็นการตัดปลายยอดของลำต้นหรือกิ่ง จะทำให้ตาของกิ่งที่อยู่ด้านข้างเจริญออกมา ซึ่งในที่สุดจะทำให้ต้นไม้มีกิ่งก้านจำนวนมากขึ้น การตัดแต่งชนิดนี้ควรทำขณะที่ปลายยอดยังมีขนาดเล็กและอายุยังน้อย หากปล่อยทิ้งไว้และดำเนินการตอนยอดที่มีขนาดใหญ่แล้ว กิ่งอาจจะเจริญเป็นจำนวนมากเกินไปและมีความเสี่ยงต่อการผุเข้าข้างในลำต้น ความถี่ในการดำเนินการตัดแต่งขึ้นอยู่กับอัตราการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด

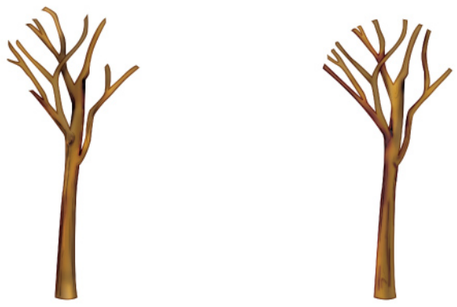

แสดงการตัดปลายยอดที่ถูกวิธี

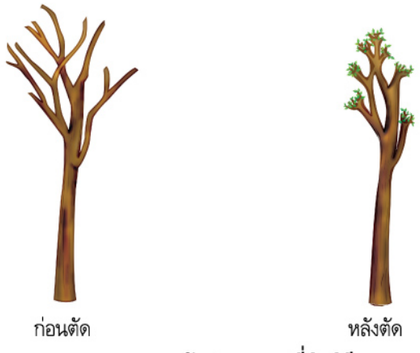

แสดงการตัดปลายยอดที่ผิดวิธี

2. การตัดให้โปร่งขึ้นโดยการตัดแต่งกิ่งจนชิดลำต้น (THINNING OUT)

การตัดแต่งชนิดนี้ไม่มีตาเหลือติดอยู่ที่กิ่งอีก จึงไม่มีกิ่งใหม่งอกออกมา ดังนั้นต้นไม้จึงเหลือจำนวนกิ่งบนต้นน้อยลง และสามารถใช้เทคนิคทำให้ทรงพุ่มของต้นไม้โปร่งขึ้น มีแสงส่องเข้าไปในทรงพุ่ม หรือใต้ต้นไม้ได้มากขึ้น ทำให้พื้นชั้นรองสามารถเจริญเติบโตได้ดี และอาจจะส่งผลต่อการออกดอกที่เพิ่มขึ้นของต้นไม้บางชนิด

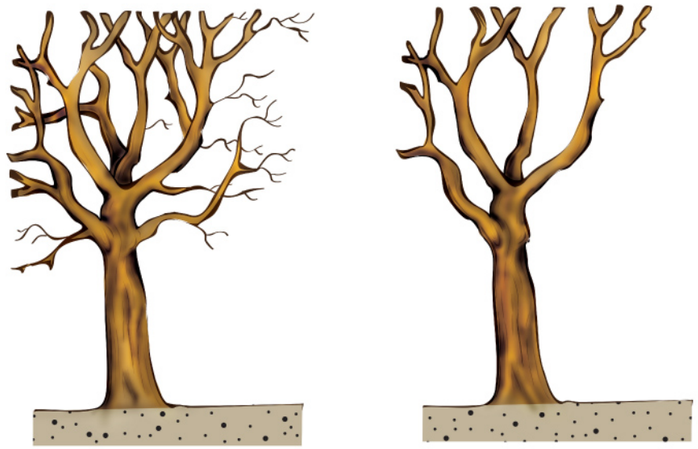

แสดงการตัดกิ่งที่มีอยู่จนชิดลำต้น

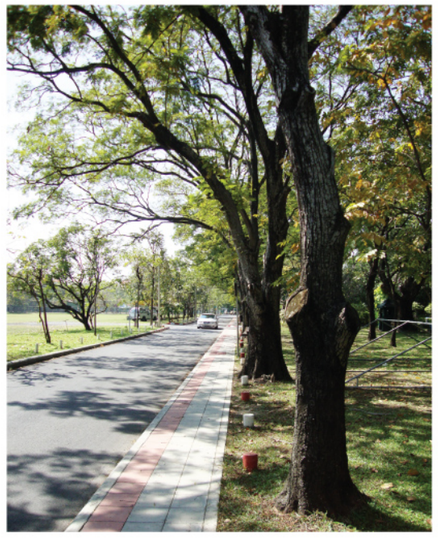

การตัดแต่งกิ่งสำหรับต้นไม้ใหญ่

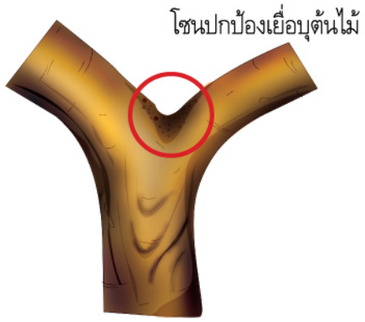

การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ที่ถูกวิธี มีหลักง่ายๆ คือ

1. ไม่ทำลายโซนปกป้องเยื่อบุของต้นไม้ที่คอกิ่ง
2. ไม่ตัดให้เหลือคอกิ่งไว้เป็นที่เพาะอาศัยของเชื้อโรคและแมลง
3. ไม่ให้เปลือกฉีกขาดเวลาที่กิ่งหัก
4. แต่งผิวหน้าและแผลให้เรียบไม่เป็นที่จับฝุ่นและความชื้น
5. ไม่ทำการทาสี หรือทาปูนใดๆ ทับกิ่งนั้น

การตัดแต่งที่ถูกวิธี การตัดแต่งกิ่งหรือลำต้น ต้องเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับการเจริญของกิ่งหรือลำต้น **ถ้าตายอดอยู่ที่ปลายกิ่ง จะทำให้กิ่งหรือลำต้นเจริญยืดยาวออกไปเป็นจุดเด่นเห็นง่าย ส่วนตาที่อยู่ข้างกิ่ง (ตรงข้อ) จะเจริญออกทางข้างสร้างเป็นทรงพุ่ม หากตัดแต่งกิ่งตายอดออกพืชจะแตกกิ่งข้างมากขึ้น หรือหากตัดกิ่งข้างหรือตาข้างออกพืชจะหยุดสูงยาวมากขึ้น**

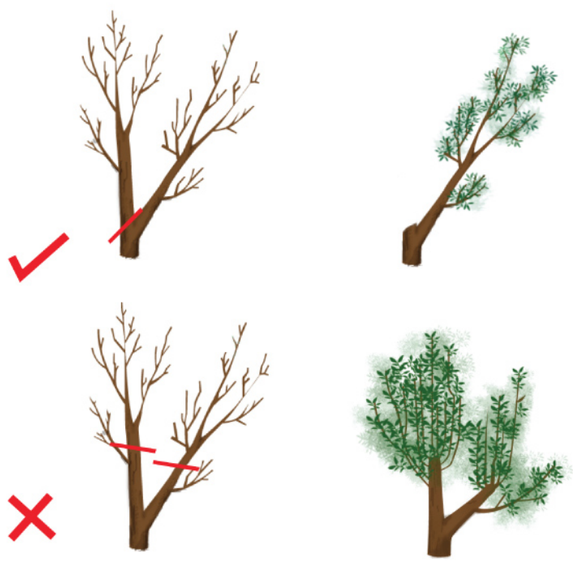

การตัดแต่งกิ่งผิดวิธี ผิดกิ่ง

- ยิ่งตัดก็ยิ่งแตก
- ยิ่งแตกก็ยิ่งสร้างปัญหา
- ยิ่งสร้างงานสำหรับปีหน้า

ขั้นตอนการตัดกิ่งต้นไม้ใหญ่

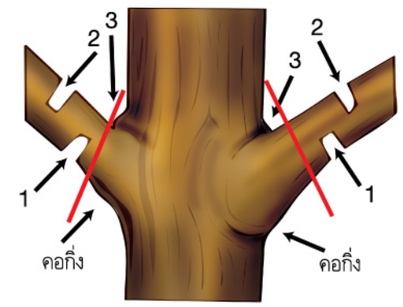

ตัดครั้งที่ 1 เลื่อยเป็นแนว
ตัดครั้งที่ 2 เลื่อยทิ้งเพื่อให้เหลือกิ่งสั้นลง
ตัดครั้งที่ 3 ตัดกิ่งที่ต้องการทิ้งเพื่อเปลือกไม้จะได้ไม่ฉีกขาด

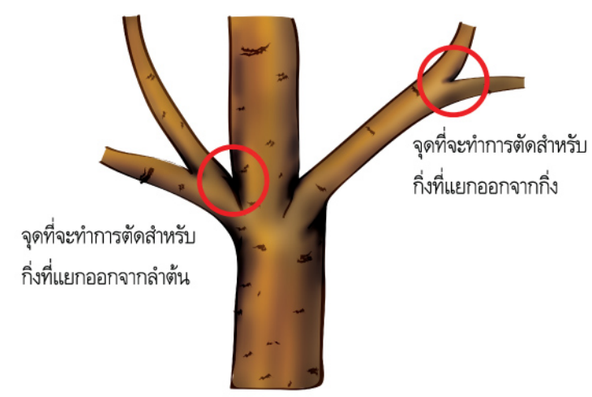

การตัดกิ่งแบบถูกวิธีสำหรับกิ่งที่มีความยาวมาก

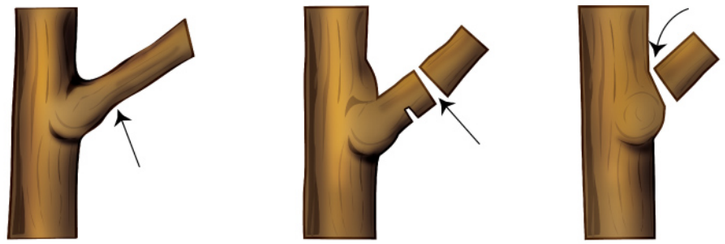

ตัดครั้งที่ 1 ตัดครั้งที่ 2 ตัดครั้งที่ 3

ตัดครั้งที่ 1 ให้ตัดด้านล่างของกิ่งส่วนหนึ่งก่อนเพื่อป้องกันเปลือกฉีกขาด
ตัดครั้งที่ 2 ตัดท่อนกลางของกิ่งออกโดยตัดจากด้านล่างขึ้นบน
ตัดครั้งสุดท้าย ตัดส่วนที่เหลือออกให้หมดโดยตัดจากด้านบนลงล่าง

ในกรณีที่กิ่งไม้ยาว และมีเส้นผ่านศูนย์กลางค่อนข้างมาก ให้ทยอยตัดจากปลายกิ่งทิ้งเป็นท่อนๆ เมื่อเวลาตัดตรงจุดบรรจบกับลำต้น เปลือกต้นไม้จะไม่ฉีกขาดออกเป็นแผล ควรแต่งผิวหน้าให้เรียบไม่ต้องทาสีหรือทาปูนทับใดๆ ทั้งสิ้น

การตัดแต่งกิ่งที่เป็นง่าม

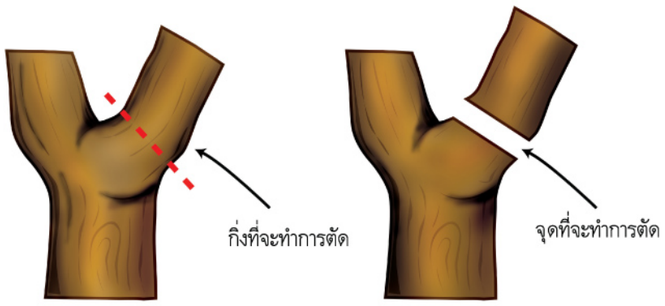

การตัดแบบไม่ให้งอกใหม่

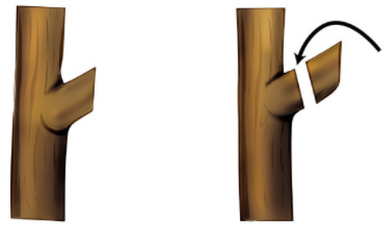

รูปกิ่งด้านข้างก่อนตัด รูปกิ่งที่ตัดด้านข้างขณะตัด

หลังตัด

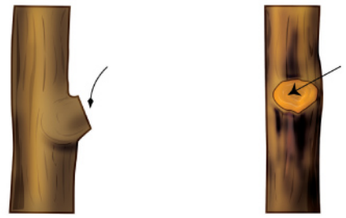

รูปด้านข้างของแผล รูปด้านหน้าของแผล

ส่วนของกิ่งที่ควรตัดออก

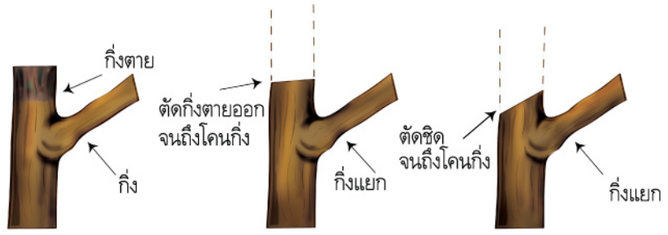

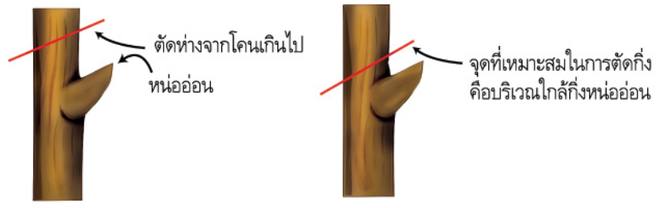

วิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่

การตัดแต่งกิ่งต่อลำต้น

แบบขยายการตัดแต่งกิ่งต่อลำต้นในรูปแบบต่างๆ

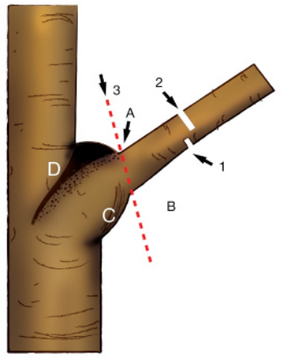

จุดเป้าหมายตัดแต่งที่ถูกต้อง

1. ควั่นกันเปลือกฉีก
2. ตัดครั้งที่ 1
3. ตัดตามแนว A-B

C คอกิ่ง

D รอยย่นคอกิ่ง

แนว A-B แนว 1-2 เป็นแนวตัดที่ถูกต้องแต่อาจมีแผลไหม้หากถูกแสงแดดเผาโดยตรงหลังการตัด

กิ่งง่ามตัว V หรือกิ่งยอดคู่ไม่ควรเก็บไว้

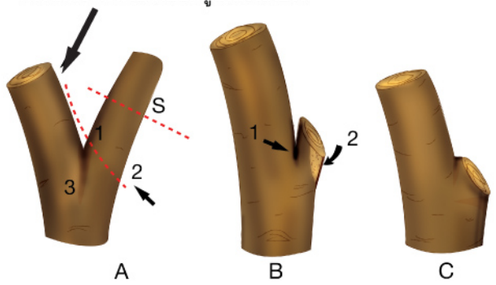

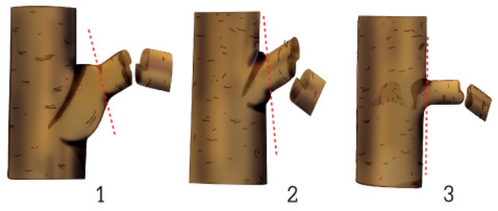

หมายเหตุ โปรดสังเกตุลักษณะคอกิ่งจะไม่เหมือนกัน แต่จุดตัด (เส้นประสีแดง) ตามรูปที่ 1, 2 และ 3 นั้นเป็นจุดตัดที่ถูกต้องทั้งหมด

การตัดกิ่งตาย

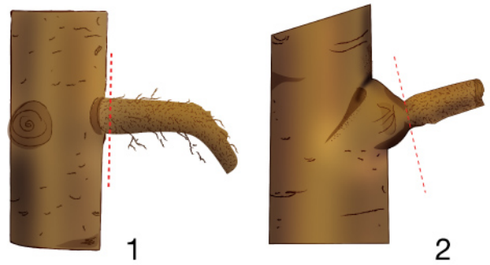

การตัดแต่งเพื่อทอนลำต้นไม่ให้สูงขึ้น หรือตัดกิ่งนำ

การทอนลำต้นไม่ให้สูงขึ้น

วิธีที่ผิด

วิธีที่ถูก

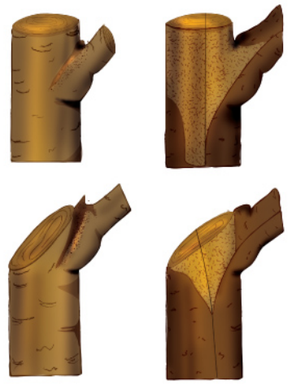

การตัดแต่งทอนลำต้นที่ถูกต้อง

วิธีที่ผิด การตัดราบจะมีตอที่โผล่ขวางการสร้างผนังปิดล้อม
วิธีที่ถูก การตัดเฉียงจะไม่มีตอขวางการสร้างผนังปิดล้อม

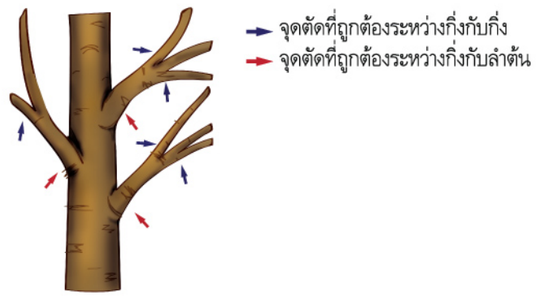

จุดที่ควรตัดแต่งในต้นไม้ ระหว่าง กิ่งกับกิ่ง หรือ กิ่งกับลำต้น

การตัดกิ่งนำที่ถูกต้อง

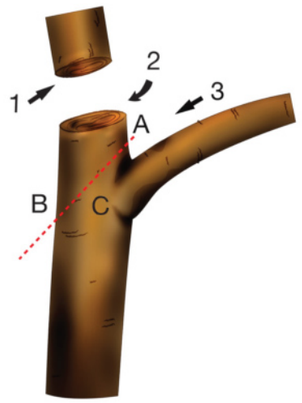

กิ่งนำ (LEADER) คือ กิ่งที่งอกทำให้ต้นไม้สูงขึ้นไปเรื่อยทุกปี
- การตัดกิ่งนำออกทำให้กิ่งแตกออกทางข้างแทน
- ลำดับการตัดแต่งตาม 1, 2 และ 3
- แนวการตัดแต่งที่ถูกต้อง A-B
- คอกิ่งอยู่ตรงตำแหน่ง C

หมายเหตุ: การตัดฝึกกิ่งนำควรทำตั้งแต่ต้นไม้อายุยังน้อย

การตัดกิ่งเปลือกฝังใน (กิ่งกระโดง)

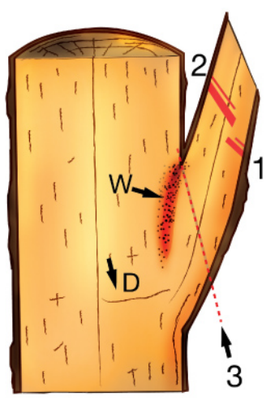

กิ่งเปลือกฝังใน คือ กิ่งกระโดงที่ถูกปล่อยไว้จนโตเบียดลำต้น
- กิ่งยิ่งโตยิ่งอ่อนแอ
- ลำดับการตัดแต่งคือ 1,2 และ 3
- รอยเบียดมีเปลือกแทรกตรงจุด W
- รอยตุ่มตาที่แตกเป็นกิ่งกระโดงตรงจุด D

ภาพตัดขวางการตัดกิ่งกระโดง

การตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้ใหญ่

การตัดแต่งทรงพุ่มทั่วไปมี 3 วิธี คือ

การตัดเพื่อยกความสูงของพุ่ม (CROWN LIFTING)

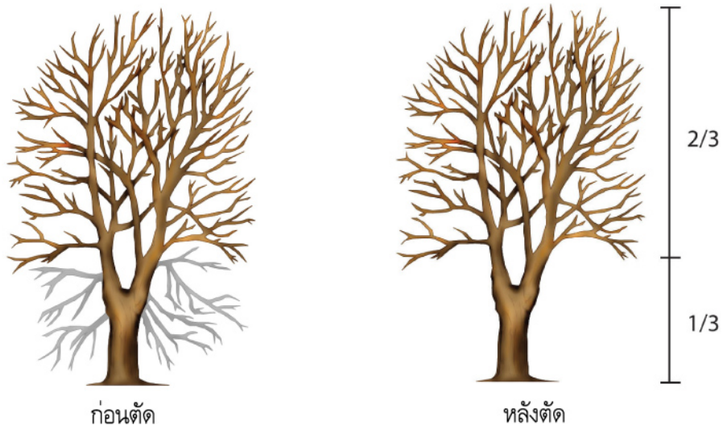

- โดยทั่วไป การตัดเพื่อยกความสูงของพุ่ม จะทำเพื่อเปิดทางให้ยานพาหนะ คนเดินถนน อาคารบ้านเรือน หรือเพื่อให้แสงส่องผ่านทะลุลงถึงส่วนล่างของต้นไม้ได้
- หลังจากที่ได้ตัดกิ่งด้านล่างสุดออกไปแล้ว ส่วนที่เหลือของพุ่มควรจะมีไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของความสูงลำต้น

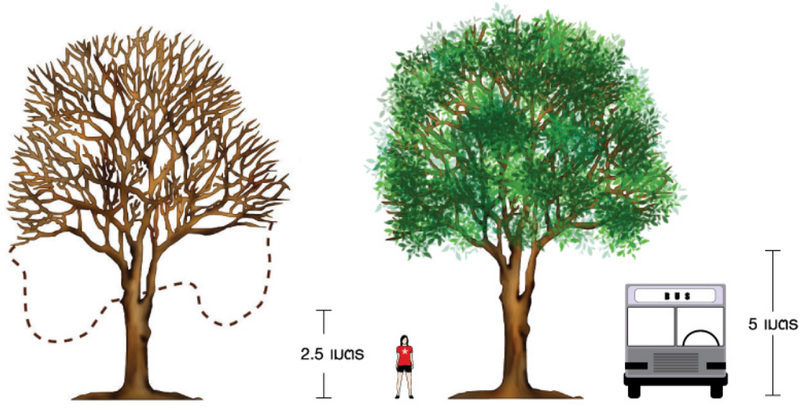

การยกระดับทรงพุ่ม เพื่อให้ด้านใต้โล่ง

- หากจุดประสงค์เพื่อเปิดทางให้ยานพาหนะแนะนำให้เว้นระยะห่างของพุ่มจากพื้นประมาณ 5 เมตร
- ระยะห่างจากพื้น 2.5 เมตร สำหรับเว้นระยะให้คนเดิน

การลดขนาดทรงพุ่ม (CROWN REDUCTION)

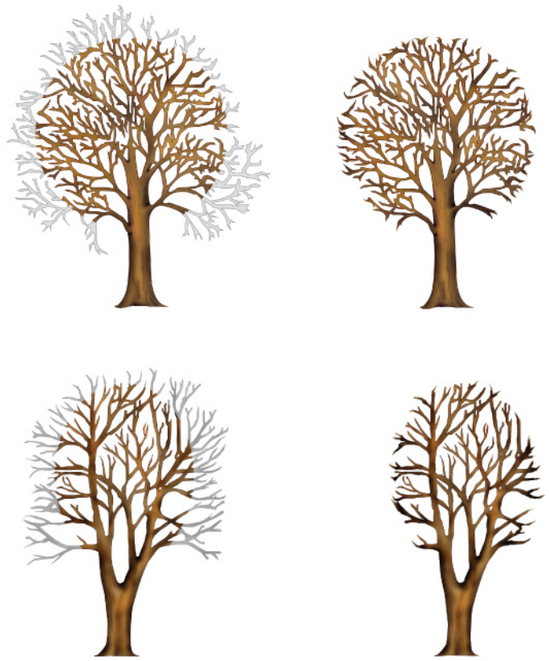

การลดขนาดทรงพุ่มหมายรวมถึงการลดความสูงของร่มไม้ ส่วนใหญ่จะทำเมื่อต้นไม้โตใหญ่และขยายร่มเงาเกินกว่าพื้นที่ที่ควรจะเป็นหรือเป็นอุปสรรคและอันตรายกับสายไฟด้านบน

- ทำการตัดแต่งเพื่อลดขนาดทรงพุ่มต่อเมื่อจำเป็นจริงๆ เท่านั้น โดยตัดแต่งกิ่งแยกซึ่งมีขนาดของเส้นผ่านศูนย์กลางกิ่ง 1/3 ของเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้นออก
- หากจำเป็นต้องตัดออกมากกว่าครึ่งหนึ่งของใบไม้ทั้งหมดของกิ่งนั้น ก็ให้ตัดออกไปทั้งกิ่งเลย

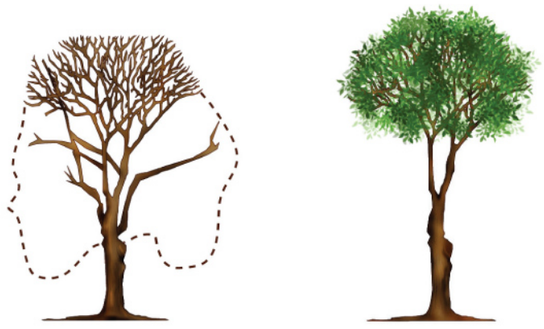

การลดขนาดความกว้างทรงพุ่ม

บางครั้งอาจต้องใช้เวลาหลายครั้ง ค่อยๆ ตัด ค่อยๆ แตกใบ จนได้ขนาดความสูงและความกว้างของทรงพุ่มตามที่ต้องการ

การตัดเพื่อลดความหนาแน่นของทรงพุ่ม (CROWN THINING)

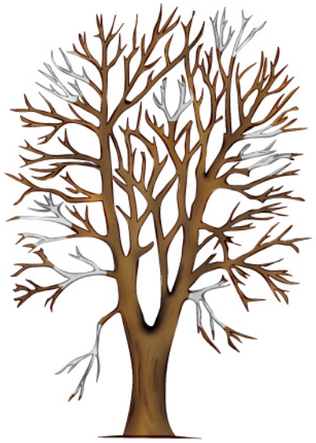

การตัดกิ่งไม้ในพุ่มมีจุดประสงค์เพื่อลดความหนาแน่นของพุ่มไม้ และเพื่อให้แสงสามารถลอดผ่านเข้ามาได้ ส่วนที่ตัดออกไปได้แก่ กิ่งไม้ที่ตายแล้ว กิ่งที่เป็นอันตราย หรือกิ่งที่งอกไม่เป็นระเบียบ ส่วนที่อ่อนแอจะถูกกำจัดออกไปเหลือไว้แต่ส่วนที่แข็งแรงของต้นเพื่อลดความเครียดของต้นไม้ **แนะนำให้ตัดพุ่มออกเพียงไม่เกิน 25 - 30% ของต้นในการตัดแต่ละครั้ง การตัดครั้งต่อไป ควรเว้นระยะพอสมควรเป็นหลักปีขึ้นไป**

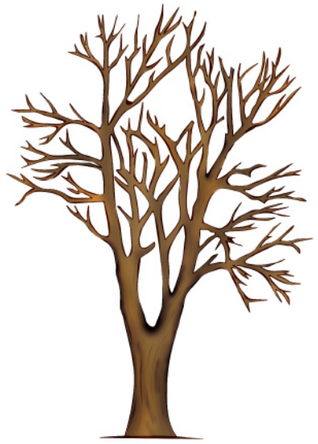

- ประเมินว่าควรจะตัดอย่างไร จากด้านบนลงล่าง
- ควรจะเว้นระยะห่างระหว่างกิ่งกับลำต้นให้สม่ำเสมอสำหรับต้นไม้ที่อายุยังน้อย
- ตัดกิ่งที่เกะกะและขวางกิ่งอื่นออก
- ต้องแน่ใจว่ากิ่งที่เหลืออยู่ต้องมีเส้นผ่าศูนย์กลางกิ่งไม่เกิน 1/2 หรือ 1/4 ของเส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้น เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแตกลำต้นออกมาใหม่
- อย่าตัดกิ่งออกมากกว่า 1/4 ของพุ่มในครั้งเดียว ถ้าจำเป็นต้องตัดมากกว่านี้ ให้เว้นระยะทำในปีต่อๆ ไป

ภาพก่อนตัด

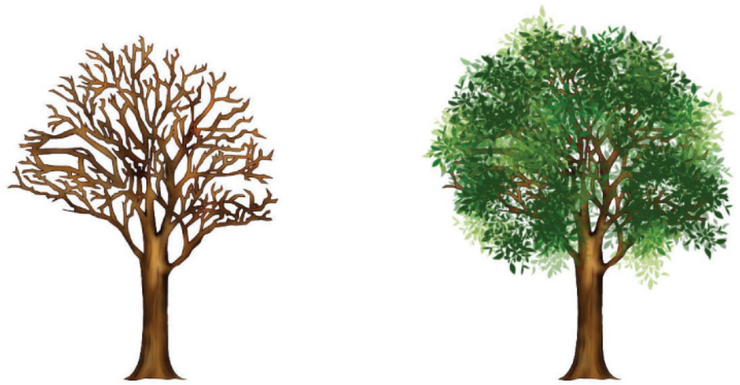

ภาพหลังตัด

การทำไม้ตัดเรือนยอด หรือ โพลลาร์ดดิง

POLLARDING คือระบบการตัดแต่งต้นไม้โดยการตัดเรือนยอดต้นไม้ออกทุกๆ ปี เพื่อให้ต้นไม้มีความสูงคงที่ (ตัดเฉพาะกิ่งก้านย่อยออกเท่านั้น) **การตัดแต่งโดยวิธีนี้เป็นการกระตุ้นให้ต้นไม้ออกกิ่งก้านไปทางข้าง ปกติจะทำที่ความสูง 2-3 เมตรจากระดับโคนต้น จากนั้นจะปล่อยให้กิ่งแตกออกมาใหม่ ซึ่งเมื่อตัดแต่งในลักษณะนี้แล้วจะต้อง ตัดแต่ง ณ บริเวณเดิมทุกปีเหมือนการตัดผมของคน บริเวณปลายกิ่งที่ถูกตัดทุกปีนั้นจะขยายตัวเป็นปุ่มโตขึ้น เป็นที่แตกกิ่งใหม่ที่มีจำนวนมากขึ้น** การตัดแต่งกิ่งที่เดิมซ้ำทุกปีจึงเหมือนการตัดผมของคนหรือตัดเขาหรืองาของสัตว์ ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษว่า"POLLARD" ซึ่งเป็นคำที่ใช้กับการตัดเขาแกะหรือกวางตัวผู้ที่เลี้ยงในฟาร์มต่างประเทศ

ต้นไม้ที่ถูกตัดแต่งโดยวิธีนี้เรียกว่า "การตัดเรือนยอด" หรือ "โพลลาร์ด" (POLLARD) แต่ต้นไม้ที่ถูกบั่นยอดแบบเดียวกันแต่ปล่อยให้แตกใหม่ โดยไม่ตัดซ้ำทุกปี เรียกว่า "ไม้ตอพืน" (COPPICE) มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า MAINDEN TREE หรือ "ไม้สาวโสด" การตัดเรือนยอดต้นไม้ หรือการทำโพลลาร์ดต้นไม้อายุมากหรืออายุน้อยแต่อ่อนแอมักทำให้ต้นไม้นั้นยืนต้นตาย (ไม่ตายทันทีแต่จะค่อยๆ ตายใน 1-2 หรือ 3 ปี โดยเฉพาะการตัดที่ไม่ยอมให้มีใบต่ำกว่าจุดตัดเหลือทิ้งไว้เป็นพี่เลี้ยงหรือตัวผลิตอาหาร (ซึ่งใบพี่เลี้ยงนี้จะตัดออกเมื่อพุ่มใบเรือนยอดใหม่สมบูรณ์แล้ว) การตัดต้นไม้ผิดชนิดก็อาจทำให้ต้นไม้ตายได้เช่นกัน มีบ่อยครั้งมากที่มีการตัดเรือนยอดเพื่อคุมความสูงของต้นไม้สูงหรือต้นไม้มีอายุมากที่ผิดวิธี จะทำให้เกิดผลเสียร้ายแรง ต้นไม้จะไม่แข็งแรงล้มตายได้ง่าย การจัดการกับต้นไม้สูงด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักวิชาวุฒิกรรมสามารถหลีกเลี่ยงความเสียหายหรืออันตรายดังกล่าวนี้ได้

ไม้ตัดเรือนยอดใหม่ระหว่างเมือง SLUIS และ
เมือง AARDENBURG ใน ZEELAND.

ไม้ตัดเรือนยอดระหว่างเมือง SLUIS และ
AARDENBURG ในเวลา 2 ปีต่อมา

ไม้ตัดเรือนยอด (POLLARD TREES) มีอายุยืนกว่าไม้สาวโสด หรือไม้ตอฟืนเพราะไม้ตัดเรือนยอดทำการตัดแต่งกันตั้งแต่เมื่อต้นไม้นั้นยังมีอายุน้อย เมื่อตัดแต่งแล้วก็ยังมีน้ำหนักน้อย ต้นเตี้ย จึงไม่ถูกลมแรงตีพุ่มใบให้เสียหายมาก โดยทั่วไปไม้ตัดเรือนยอดที่แก่แล้วมักมีลำต้นกลวงจึงไม่สามารถตรวจหาอายุได้แม่นยำว่าจะมีอายุยืนที่แน่นอนได้กี่ปี ไม้ตัดเรือนยอดจะโตช้ากว่าไม้ตอฟืนและมีวงปีที่แคบกว่าเพราะโตช้า

วิธีปฏิบัติ

การทำไม้ตัดเรือนยอดแต่เดิมมาก็เหมือนกับการทำไม้ตอฟืน คือการกระตุ้นให้ต้นไม้แตกกิ่งก้านและใบใหม่เป็นประจำ เพื่อให้มีไม้ฟืนไว้ใช้สม่ำเสมอ หรือในบางกรณีเพื่อให้มีใบหรือกิ่งแห้งที่เรียกว่า “ฟางต้นไม้” (TREE HAY) ไว้เก็บสะสมสำหรับเลี้ยงสัตว์ในฤดูหนาว ระยะเวลาการตัดแต่งจึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้งานซึ่งผันแปรจากระยะตัดทุกๆ ปี(สำหรับฟางใบไม้) ระยะตัดถึงทุกๆ 5 ปี (สำหรับไม้ใช้งานหรือไม้ทำฟืน) บางครั้งจะทำการตัดเฉพาะแขนงที่แตกใหม่ในฤดูตัด โดยเชื่อว่าจะช่วยลดโอกาสการตายของต้นไม้ดีกว่าที่จะปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้ตัดแต่งเรือนยอดเลย

ชนิดของพันธุ์ไม้ที่จะนำมาทำไม้ตัดเรือนยอดและไม้ตอฟืน **ต้องเป็นพันธุ์ไม้ชนิดลำต้นเหนือใบเลี้ยงซึ่งแตกหน่อด้านบนได้มากและเร็ว** (EPICORMIC GROWTH) แต่ไม่ใช่ไม้จำพวกต้นสน ที่ไม่สามารถตัดลำต้นส่วนบนออกได้ เนื่องจากตุ่มตาจำศีลที่อยู่ตามลำต้นสามารถแตกกิ่งใหม่ออกมาได้อีก ต้นไม้ขนาดเล็กหลายชนิดก็ไม่เหมาะสำหรับการทำไม้ตัดเรือนยอด เพราะแทนที่เมื่อตัดเรือนยอดส่วนบนออกแล้ว แทนที่มันจะแตกใบข้างบน กลับมาแตกใบที่โคนต้นเหมือนไม้ตอฟืน ตัวอย่างต้นไม้ที่ทำไม้ตัดเรือนยอดได้ในประเทศได้แก่ ต้นหลิว เป็นต้น มีการใช้เทคนิคไม้ตัดเรือนยอดดังกล่าวนี้ในอัฟริกาด้วยเช่นกันสำหรับต้นมอริงกา (MORINGA OLEIFERA) เพื่อให้ใบที่ใช้กินเป็นอาหารอยู่ในระดับต่ำ เป็นการสะดวกในการเก็บเกี่ยวที่ง่าย มีการทำไม้ตัดแต่งเรือนยอดในงานภูมิสถาปัตยกรรมในบางพื้นที่ เพื่อคุมความสูงและขนาดของต้นไม้ เพื่อความปลอดภัยแก่สาธารณชน ในการทำไม้ตัดเรือนยอดนี้จะมีการกำจัดกิ่งผุ กิ่งแห้ง เพื่อสุขภาพและความแข็งแรงของต้นไม้เอง และเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ไปพร้อมๆ กัน รวมทั้งเป็นการสร้างความงามในฤดูใบไม้ผลิ การให้ร่มเงาในฤดูร้อนและการดูดซับมลพิษ การทำไม้ตัดเรือนยอดอาจถือเป็นการ “ทำหนุ่มทำสาว” ให้แก่ต้นไม้ไปด้วย เช่นตัวอย่างที่ทำที่สะพานเรือแบรดฟอร์ดที่ต้นแพร์ (PYRUS CALLERYANA "BRADFORD") ที่เมื่อยังอายุน้อยให้ดอกที่สะพรั่งสวยงาม แต่เมื่อแก่กลับเปราะและมีเรือนยอดหนักที่อาจโค่นได้ง่าย จึงมีการทำการตัดเรือนยอดเพื่อแก้ไขปัญหา

ต้นลินเด็นตัดเรือนยอด (POLLARDED LINDEN),
ที่เมือง DAGOBERTSHAUSEN ประเทศเยอรมันนี

การทำไม้ตัดเรือนยอดในประเทศไทย

ความเข้าใจเกี่ยวกับ "การทำไม้ตัดเรือนยอด" อาจเรียกได้ว่ายังไม่มีเลยก็ได้ แต่กระนั้นก็มีการ "บั่นยอด" ต้นไม้กำลังเกิดขึ้นทั้งในเมืองและตามทางหลวงทั่วประเทศ เป็นการปฏิบัติที่ผิดวิธี และยังขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการทำ "ไม้ตัดเรือนยอด" (POLLARDING) ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การกุดยอด-กุดกิ่งของต้นไม้ในลักษณะที่ปรากฏในวิชารุกขกรรมเรียกว่า "การบั่นยอด" (TREE TOPPING) นั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความอัปลักษณ์ของต้นไม้ใหญ่ในเมืองและเป็นการก่ออันตรายแก่สาธารณะโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

การตัดแต่งสำหรับไม้พุ่ม

การตัดแต่งสำหรับไม้พุ่ม

การตัดแต่งไม้พุ่มคล้ายกับการตัดแต่งต้นไม้ใหญ่ เพียงแต่สามารถตัดแต่งรูปทรงได้มากขึ้น โดยต้องขึ้นอยู่กับชนิดและลักษณะของใบ รวมทั้งความหนาแน่นด้วย ไม้พุ่มจะถูกนำมาใช้จัดสวนเป็นส่วนมาก ไม้พุ่มบางชนิดก็ต้องตัดแต่งตามลักษณะเฉพาะของต้นไม้ เช่น ปรง สิบสองปันนา ตัดได้เฉพาะใบแห้งตาย หรือลิดใบเพื่อให้ลำต้นโปร่ง แต่ไม่สามารถตัดแต่งให้เป็นรูปทรงต่างๆ ได้

▪ ไม้พุ่มที่สามารถตัดแต่งและควบคุมรูปทรงได้นั้นจะมีกิ่งก้านที่แตกออกจากลำต้นชิดดินหรือไม้ลำต้นก็จะเป็นกอหลายต้นที่แตกออกจากโคนต้นเดียวกัน แต่กิ่งที่สมบูรณ์ สร้างดอกสร้างใบที่สวยงามจะเป็นกิ่งใหม่ ส่วนกิ่งแก่นั้นใบจะห่างไม่ค่อยมีดอก ส่วนใหญ่กิ่งแก่จะมีสีเปลือกที่คล้ำหรือเข้มเปลือกหนาแข็ง กิ่งแกร็นก็ควรต้องตัดทิ้งไป

▪ ไม้พุ่มที่สามารถตัดแต่งควบคุมทรงได้ ก็จะตัดเป็นรูปร่างต่างๆ หากจะแบ่งไม้พุ่มกลุ่มนี้ตามความสูงแล้ว จะแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ไม้พุ่มเตี้ย หรือการตัดแต่งควบคุมให้เตี้ยได้ เช่น เทียนทอง ชาฮกเกี้ยน บานบุรี เข็มญี่ปุ่น ฯลฯ ไม้พุ่มกลาง เช่น นีออน แก้วประยงค์ ประทัดฟิลิปินส์ โกสน หูปลาช่อน ชบา ฯลฯ ไม้พุ่มสูง เช่น โมก ยี่โถ หางนกยูงไทย เทียนหยดหรือช่อม่วง ไม้พุ่มทั้ง 3 ระดับนี้สามารถตัดแต่งควบคุมให้มีรูปทรงต่างๆ ได้ เช่น รูปทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยม ทรงสามเหลี่ยม

▪ ไม้พุ่มกอก็ตัดแต่งได้บางส่วน โดยการตัดใบหรือกาบใบ หรือช่อดอกที่โรยแล้วออก เพราะไม้พุ่มกอส่วนใหญ่มีเหง้าหรือลำต้นใต้ดิน เช่น ปักษาสวรรค์ หรือพวกเฮลิโคเนีย ขิงแดง พลับพลึง พุทธรักษา ธรรมรักษา กลุ่มไม้พวกนี้จะดึงเอาลำต้นหรือกาบใบแก่ๆ ออก ตัดก้านช่อดอกที่โรยทิ้ง เพื่อกอโปร่งจะลดการเกิดโรคแมลง ทั้งเป็นการสร้างต้นสร้างดอกใหม่ตลอดปี

การตัดแต่งทรงไม้พุ่ม ตามความประสงค์

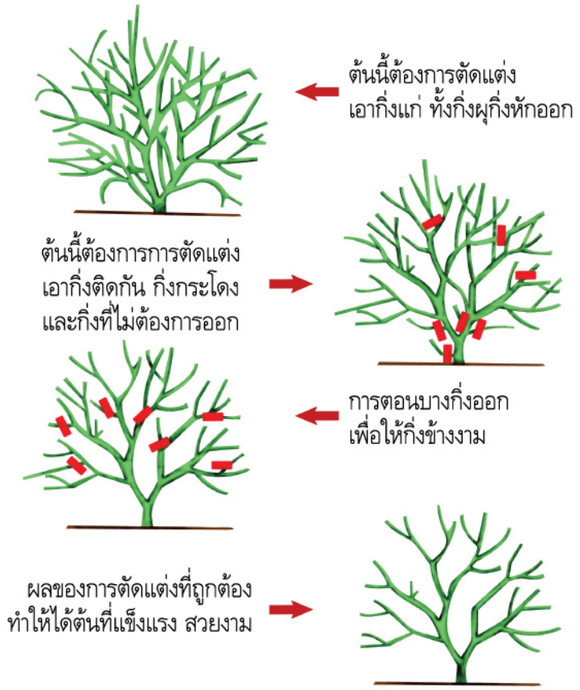

การตัดแต่งไม้พุ่มสามารถบังคับทรงพุ่มให้ได้ ตามความต้องการโดยการปลูกเป็นแปลงใหญ่

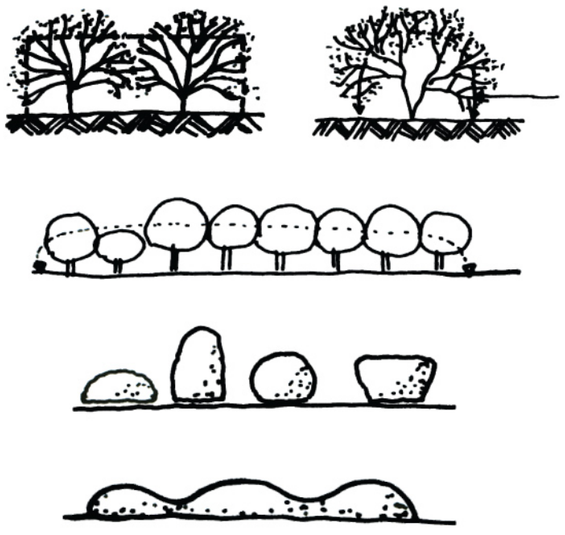

วิธีตัดแต่งไม้พุ่ม

1. ก่อนที่เราจะเริ่มตัดเล็มพุ่มไม้ ให้ปูผ้าหรือแผ่นพลาสติกรองพื้นเสียก่อนเพื่อความสะดวกในการเก็บทำความสะอาดส่วนที่ตัดออกและร่วงลงพื้น

2. การใช้กรรไกรตัดกิ่งขนาดใหญ่เล็มพุ่มไม้ ให้วางใบมีดแนบติดกับพุ่มเพื่อจะได้ตัดออกมาสวยเสมอกัน

3. เพื่อให้ด้านบนพุ่มเรียบสวยเสมอกันให้ขึงเส้นเชือกระหว่างสองด้านของพุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวสำหรับการตัด

4. ขณะตัดด้านบนของพุ่มให้วางกรรไกรให้เสมอกับความสูงของพุ่ม หากพุ่มมีความสูงมากให้ใช้บันไดต่อขึ้นไปตัด

5. เลื่อยยนต์ช่วยให้การทำงานสะดวกและเร็วขึ้นแต่พึงระวังเป็นพิเศษเนื่องจากอาจเกิดความผิดพลาดได้ง่ายเช่นกัน

6. การตัดกิ่งที่ยื่นเกะกะพุ่มออกมาสามารถทำได้โดยใช้กรรไกรตัดกิ่งขนาดเล็ก วิธีนี้ใช้กับการตัดแต่งพุ่มที่มีใบใหญ่ด้วยเช่นกัน

การตัดแต่งกิ่งไม้ที่ผ่านเส้นสาธารณูปโภค หรือที่กีดขวางทางจราจร

การตัดแต่งต้นไม้ใหญ่เมื่อผ่านสิ่งกีดขวาง

การตัดยอดนำเพื่อควบคุมความสูงและความโปร่งของต้นไม้ เป็นวิธีที่ดีที่สุด (CROWN REDUCTION)

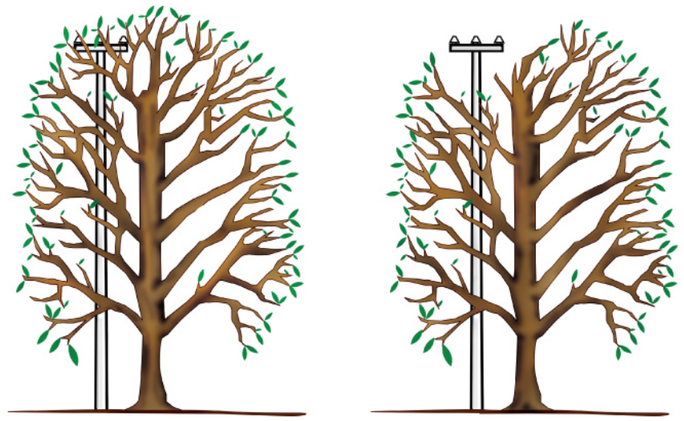

เมื่อมีสายไฟพาดผ่านส่วนบนของพุ่มไม้ มีความจำเป็นต้องตัดแต่งเพื่อลดขนาดของพุ่ม สามารถทำได้โดยการตัดเอากิ่งส่วนบนที่ขวางออก โดยกิ่งที่ตัดออกไม่ให้เกิน 1 ใน 3 ของจำนวนกิ่งที่มีอยู่ทั้งหมด

การตัดด้านข้าง เพื่อหลบสายไฟและทางจราจร (SIDE PRUNING)

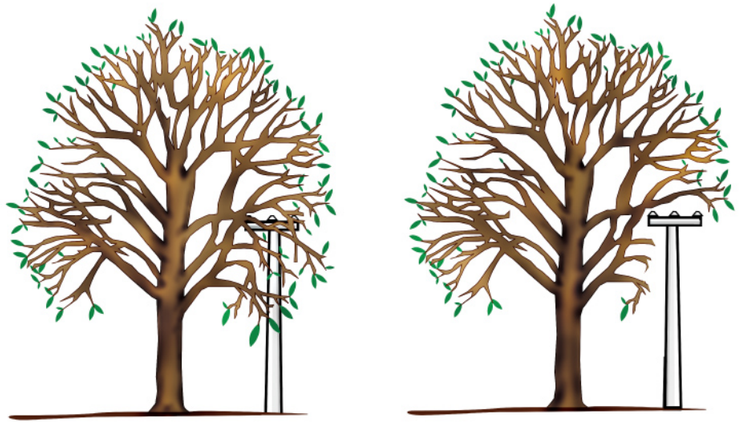

เมื่อมีสายไฟพาดผ่านบริเวณด้านข้างของต้นไม้ มีความจำเป็นต้องตัดแต่งด้านข้างออก โดยจะตัดกิ่งซึ่งมีขนาดใหญ่พอเพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของกิ่งบริเวณนั้นๆ หรืออาจต้องตัดถึงบริเวณโคนกิ่งซึ่งติดกับลำต้นของต้นไม้ออกไป

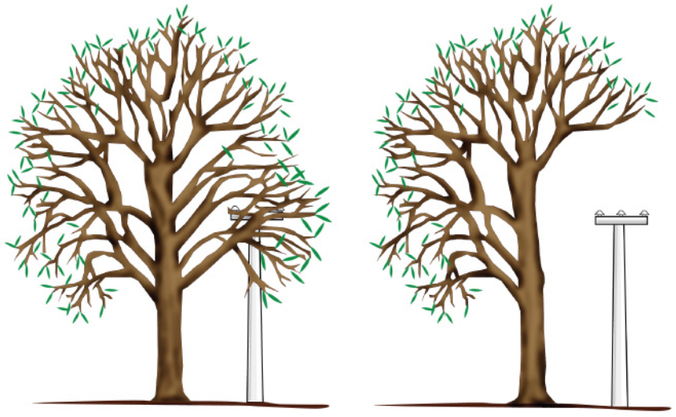

การตัดยอดเพื่อหลบสายไฟ (VEE PRUNING)

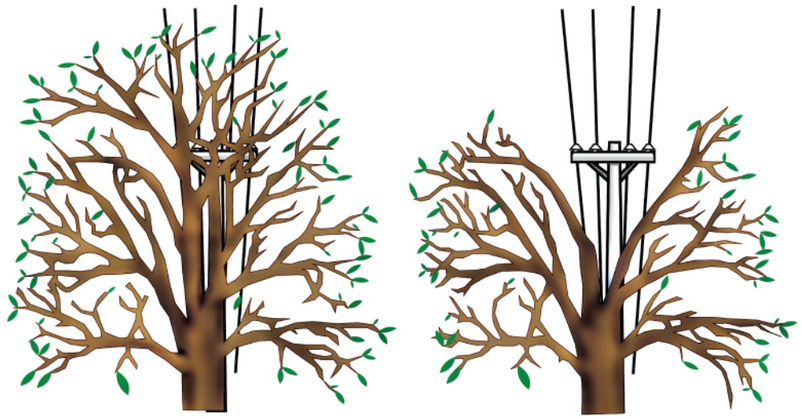

เมื่อสายไฟทอดผ่านกิ่งกลางของต้นไม้ จะแก้ปัญหาด้วยวิธีตัดแต่งเป็นรูปตัววี โดยการตัดกิ่งบริเวณคอลำต้นออก ไม่ให้เกิน 1 ใน 3 ของจำนวนกิ่งที่มีอยู่ทั้งหมด

การตัดเพื่อให้ด้านใต้ทรงพุ่มโล่ง (CROWN RAISING)

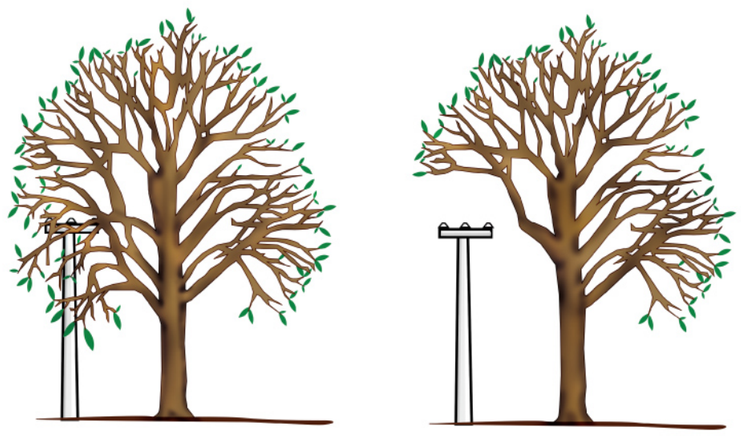

เมื่อสายไฟผ่านใต้กิ่งด้านล่างของต้นไม้ มีความจำเป็นต้องตัดแต่งเพื่อยกพุ่มให้สูงขึ้นโดยการตัดกิ่งไม้ส่วนล่างของต้นออก เพื่อให้สายไฟลอดผ่านได้และไม่กีดขวางการจราจร

ตัวอย่างการตัดแต่งที่ผิดวิธี

ตัวอย่างการตัดแต่งที่ผิดวิธี

ต้นมะขามเก่าแก่ที่ยืนต้นตายเนื่องจาก การตัดแต่งที่ผิดวิธี

การ "บั่นยอด" ต้นไม้อยู่เป็นประจำทำให้ต้นไม้จำนวนนับไม่ถ้วนที่ตั้งใจปลูกเพื่อความสวยงามและความรื่นรมย์ได้ตายลง หรือมีรูปร่างพิกลพิการมากขึ้นเป็นลำดับจนเรียกกันว่าต้นไม้อัปลักษณ์ ที่รอเวลาโค่นล้ม หนทางแก้ไขมีทางเดียวซึ่งไม่ยาก ได้แก่การให้ความรู้และการฝึกที่ถูกต้องแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ไม้เรือนยอดไม่เติบโต

ภาพแสดงตัวอย่างการตัดแต่งที่ทำให้มีกิ่งแขนงแตกออกมากขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร. เดชา บุญค้ำ. ข้อปฏิบัติในการตัดแต่งต้นไม้ใหญ่.

เอื้อมพร วีสมหมาย และ ทยา เจนจิตติกุล. หนังสือพฤกษาพัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ เอช แอนด์ เอน กรุ๊ป จำกัด, พ.ศ.2544.

กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม. คู่มือการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้เกาะกลางถนน. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร : นายชาติชาย พาราสุข, พ.ศ. 2547.

Jonathan Edwards. How to grown shrubs and Climbers. Siggapore : Anness Publishing Ltd. 2007.

เว็บไซต์

Tree Surgery. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.greenfrontiers.com/70163/info.php?p=2&pno=0. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

pollard ,crown reduction ,crown thin ,crown lift. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.treeworks-mjs.co.uk/top_tips.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

felling dismantling. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.broadleaftreeservices.co.uk/felling.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

crown reduction. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.broadleaftreeservices.co.uk/reduction.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

crown thin. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.broadleaftreeservices.co.uk/thin.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

crown lift. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.broadleaftreeservices.co.uk/lift.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. การทำไม้ตัดเรือนยอด. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://th.wikipedia.org/wiki/การทำไม้ตัดเรือนยอด. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

Cutting Branches. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.dkimages.com/discover/DKIMAGES/Discover/Home/Gardening/Ornamentals/Trees/Pruning-and-Training/Cutting-Branches/index.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

how to prune tree. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.na.fs.fed.us/Spfo/pubs/howtos/ht_prune/addinfo.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

Root barriers. วิธีสืบค้นวัสดุสารสนเทศ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : http://www.esi.info/detail.cfm?R=71.25109. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤศจิกายน 2552).

หลักเกณฑ์และรูปแบบการตัดแต่งต้นไม้ตามแนวสายไฟฟ้าในเขตทางหลวง
นายธงชัย ศรีดามา (รองอธิบดีฝ่ายดำเนินการ), สำนักทางหลวงที่ 10. กรมทางหลวง

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์และรูปแบบการตัดแต่งต้นไม้ตามแนวสายไฟฟ้าในเขตทางหลวง

แนวทางและวิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า

รูปแบบการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า

1. วิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าแรงต่ำ

1.1 วิธีสังเกต สายไฟฟ้าจะพาดอยู่บนเสา 10 เมตร สายไฟอยู่สูง จากพื้นดิน ประมาณ 7 เมตร.

1.2 วิธีการตัดแต่ง สายไฟสามารถลอดผ่านต้นไม้ได้ การตัดแต่งจะทำเพียงเล็กน้อย เฉพาะบริเวณที่สายไฟผ่าน เพื่อป้องกันไม่ให้ กิ่งไม้สีกับสายไฟเท่านั้น ต้นไม้สามารถโตสูงผ่านสายไฟได้

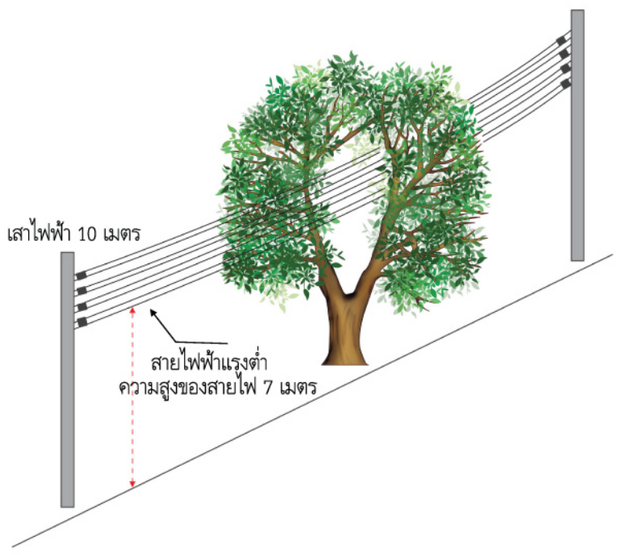

รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ที่สายไฟฟ้า ลอดผ่านต้นไม้ได้
ความสูงเสาไฟฟ้า 10 เมตร

2. วิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบหุ้มฉนวนหนา

2.1 วิธีสังเกต สายไฟฟ้าจะอยู่บนเสา 12 เมตร สายไฟอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 10 เมตร สายไฟจะมีตัว SPACER คล้องไว้เป็นระยะ และมีลวดสลิงขึงไว้ด้านบนเพื่อรองรับน้ำหนัก

2.2 วิธีการตัดแต่ง สายไฟสามารถลอดผ่านทรงพุ่มไม้ได้ การตัดแต่งให้ตัดเป็นช่องเพื่อให้สายไฟลอดผ่าน โดยให้กิ่งไม้ห่างจากสายไฟข้างละประมาณ 75 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้กิ่งไม้สีกับสายไฟเท่านั้น ต้นไม้สามารถโตสูงผ่านสายไฟได้

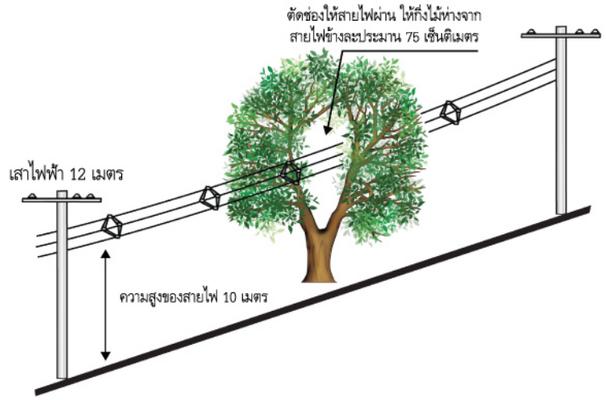

รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบหุ้มฉนวนหนา

3. วิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบหุ้มฉนวนบาง

3.1 วิธีสังเกต สายไฟฟ้าจะอยู่บนเสา 12 เมตร มีสายไฟ 3 สาย อยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 10 เมตร

3.2 วิธีการตัดแต่ง ต้นไม้จะสูงผ่านสายไฟไม่ได้ การตัดแต่งจะต้องควบคุมความสูงของต้นไม้ ให้ต่ำกว่าสายไฟ ไม่น้อยกว่า 1 เมตร ดังนั้นต้นไม้จะมีความสูงไม่เกิน 9 เมตร

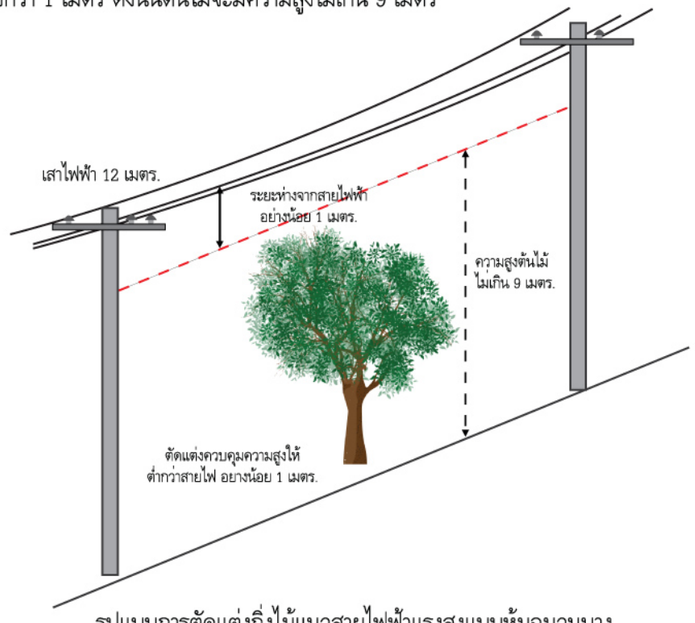

รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบหุ้มฉนวนบาง

4. วิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบเปลือย

4.1 วิธีสังเกต สายไฟฟ้าจะพาดอยู่บนเสาสูง 20 เมตร สายไฟจะพาดบนลูกถ้วย จำนวนชั้นของลูกถ้วยจะแสดงถึงระดับแรงดันของไฟฟ้า สายไฟฟ้าจะอยู่สูงจากพื้นดิน ตั้งแต่ 13 เมตรขึ้นไป

4.2 วิธีการตัดแต่ง ต้นไม้จะสูงผ่านสายไฟไม่ได้ การตัดแต่งจะต้องควบคุมความสูง ของต้นไม้ให้ต่ำกว่าสายไฟไม่น้อยกว่า 2.5 เมตร ดังนั้นต้นไม้จะมีความสูงไม่เกิน 10.5 เมตร

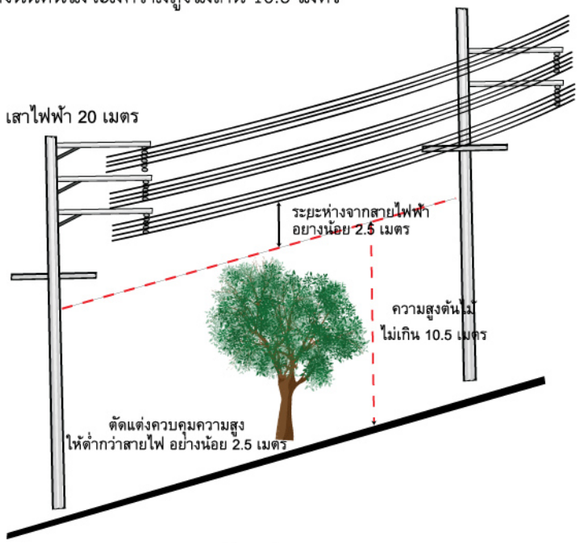

รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ที่แนวสายไฟฟ้าแรงสูงแบบเปลือย

5. วิธีการตัดแต่งต้นไม้บริเวณหม้อแปลง และอุปกรณ์ไฟฟ้าบริเวณเสาไฟ

5.1 วิธีการตัดแต่ง การตัดแต่งกิ่งไม้จะต้องควบคุมด้านข้างของทรงพุ่มไม้ให้ห่างจากอุปกรณ์หม้อแปลงอย่างน้อย 2 เมตร

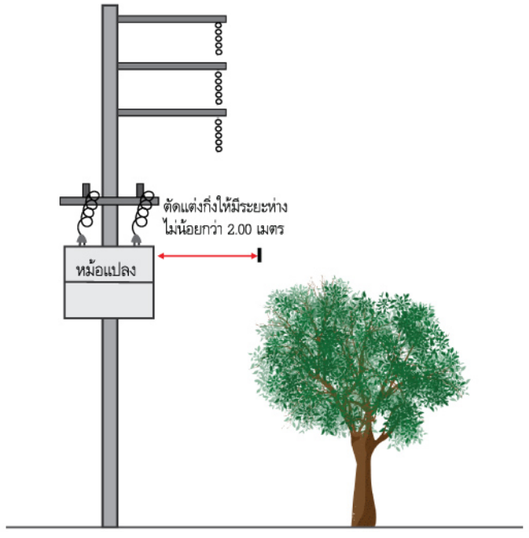

รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้บริเวณหม้อแปลงและอุปกรณ์ไฟฟ้า

ข้อกำหนดและแนวทางการปฏิบัติในการขออนุญาตตัดแต่งต้นไม้ต่อแขวงการทาง/สำนักงานบำรุงทางที่เป็นเจ้าของพื้นที่

1.1 ดำเนินการขออนุญาตตัดแต่งต้นไม้ต่อแขวงการทาง/สำนักงานบำรุงทางที่เป็นเจ้าของพื้นที่

1.2 นำเสนอรูปแบบการตัดแต่งต้นไม้ และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพิจารณา

1.3 ให้แต่งตั้งหัวหน้าหมวดการทางเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมงานตัดแต่ง พร้อมทั้งให้ผู้อำนวยการแขวงการทาง/ผู้อำนวยการสำนักงานบำรุงทางแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้ขออนุญาต

1.4 วัสดุที่ได้จากการตัด ตกแต่งกิ่งไม้ ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางโตมากกว่า 2 นิ้ว ให้ผู้ขออนุญาตริดรอนกิ่งแขนงต่างๆ ให้เรียบร้อยแล้วนำส่งหมวดการทางในพื้นที่ หรือเก็บในพื้นที่ซึ่งหัวหน้าหมวดการทางกำหนด ส่วนที่เป็นกิ่งเล็กกว่าให้ถือว่าเป็นเศษวัสดุที่ไม่ต้องการให้ผู้ดำเนินการนำไปทิ้งในที่เหมาะสม และห้ามนำไปทิ้งในเขตทาง รวมทั้งไม่นำพามาซึ่งความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

1.5 ในกรณีที่เป็นไม้กิ่งใหญ่ ให้ใช้เลื่อยตัด และทาน้ำยากันเชื้อราด้วย

1.6 ให้ผู้ดำเนินการ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ทำงาน ตลอดจนเก็บเศษไม้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นการจากปฏิบัติงานให้สะอาดเรียบร้อย ทั้งบริเวณผิวทางและไหล่ทาง

1.7 ในขณะปฏิบัติงานให้ผู้ดำเนินการ จัดเตรียมบุคลากร พร้อมติดตั้งป้ายและอุปกรณ์อำนวยความปลอดภัยแก่ผู้ใช้ทาง หากเกิดอุบัติเหตุหรือความเสียหายใดๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน หรือความประมาทของผู้ดำเนินการ ให้ผู้ดำเนินการเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น ทั้งนี้จะเรียกร้องจากกรมทางหลวงมิได้

1.8 กรณีที่ต้นไม้เสียหายหรือตาย อันเนื่องมาจากความบกพร่องในการดำเนินงานของผู้ขออนุญาต ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้ขออนุญาตทั้งสิ้น และจะต้องทำการแก้ไขหรือชดใช้ค่าความเสียหายให้แก่กรมทางหลวง

1.9 ก่อนเข้าดำเนินการในแต่ละสายทาง ขอให้ส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อและประสานงานกับหัวหน้าหมวดการทางในพื้นที่ เพื่อควบคุมการลิดรอนกิ่งไม้ดังกล่าว

1.10 กำหนดวันเวลา และระยะเวลาดำเนินการให้ทราบก่อนเริ่มปฏิบัติงาน

ข้อแนะนำเพื่อใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้การปฏิบัติงานของผู้ขอนุญาต

1. ผู้ขออนุญาตจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะชำนาญงาน ในแต่ลักษณะงานนั้น เช่นอุปกรณ์การตัด กรรไกรตัดกิ่ง, กรรไกรตัดกิ่งด้ามยาว, เลื่อยแต่งกิ่ง, เลื่อยโซ่ตัดกิ่ง, กรรไกรกระตุกหรือกรรไกรตะขอ แสดงดังภาพตามลำดับ

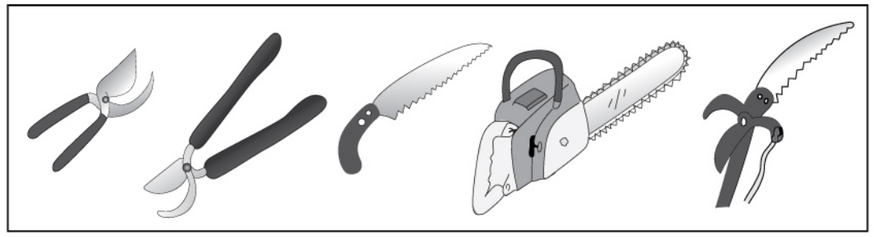

(1) (2) (3) (4) (5)

2. ผู้ขออนุญาตควรจะดำเนินการตัดแต่งกิ่งไม้ ด้วยทักษะและความชำนาญ ถูกต้องตรงตามรูปแบบ และตามหลักวิชาการ และให้มีการออกแบบการตกแต่งต้นไม้ ภายหลังการตัดแต่งแล้ว เพื่อให้เป็นพุ่มทรงที่สวยงาม เหมาะสมตามแต่ละชนิด และภูมิประเทศของต้นไม้ ซึ่งจะแสดงดังรูป

ภาพแสดงการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า
ที่มีความสวยงามเป็นพุ่มทรง

ภาพแสดงการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า
ที่มีความสวยงามเป็นพุ่มทรง

3. ห้ามมิให้ผู้ขออนุญาตดำเนินการตัดแต่งกิ่งไม้ กิ่งโกร่น หรือตัดเป็นตอ

ภาพแสดงการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า
ที่ผิดรูปแบบและไม่มีความเหมาะสม

ภาพแสดงการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า
ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์

4. การตัดแต่งกิ่งไม้ให้ทำการตัดแต่งตามรูปแบบและข้อแนะนำ

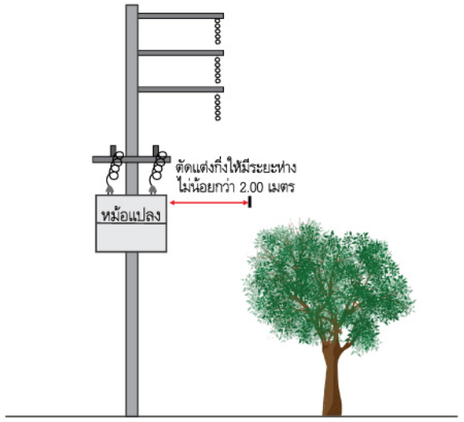

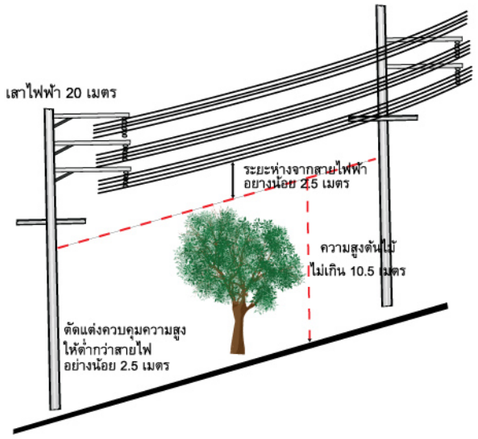

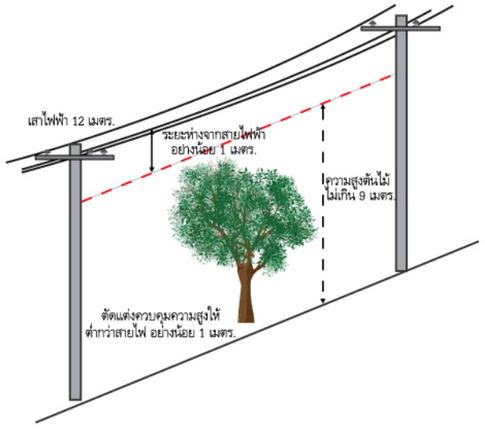

ภาพแสดงการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์

5. การตัดแต่งกิ่งขนาดใหญ่ตามแนวสายไฟฟ้า สามารถใช้วิธีการตัดตามคำแนะนำเพื่อป้องกัน การฉีกขาดของเปลือกไม้ ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ต้นไม้ไม่สามารถแตกกิ่งอ่อน หรือเจริญเติบโตได้

- ให้ทำการตัดบริเวณส่วนล่างของกิ่ง ห่างจากบริเวณโคนกิ่งประมาณ 15 เซนติเมตร จากนั้นทำการตัดขึ้นไปในแนวตั้ง ลึกประมาณ 1/4 หรือ 1/3 เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลาง แสดงดังรูปที่ 1
- จากนั้นให้ตัดส่วนบนของกิ่งลงมาตามภาพที่ 2.1 จนกระทั่งกิ่งหักลงมาด้วยน้ำหนักตัวมันเอง แสดงดังภาพ 2.2
- ขั้นตอนต่อไปให้ตัดส่วนที่เหลือออก โดยให้ชิดกับโคนต้น ดังภาพที่ 3

(1) (2.1) (2.2) (3)

ภาพแสดงขั้นตอนการตัดแต่งกิ่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้าเพื่อป้องกันการฉีกขาดของเปลือกไม้

อนึ่ง ข้อมูลและรูปภาพประกอบแนวทางและวิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า ทั้งหมดนี้อ้างอิงจากหลักเกณฑ์การตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวงของสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี) ดังนั้น หากท่านมีข้อสงสัย หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ โปรดติดต่อเพื่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี)

ตัวอย่างหนังสือแจ้งตอบผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้ในเขตทางหลวง

ร่าง

ที่ คค 06.../

แขวงการทางชัยนาท
อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
10000

กรกฎาคม 2552

เรื่อง ขออนุญาตริดรอนกิ่งไม้ใกล้แนวสายไฟฟ้า
เรียน ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาท
อ้างอิง หนังสือที่ มท.5305 /11 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2552

ตามหนังสือที่อ้างถึง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาท ขออนุญาตริดรอนกิ่งไม้ใกล้แนวสายไฟฟ้าในเขตทางหลวงบริเวณถนนพหลโยธิน ช่วงสะพานต่างระดับชัยนาท และทางหลวงหมายเลข 32 ตอนสี่แยกเข้าชัยนาท – สี่แยกเข้าหางน้ำสาคร ระหว่าง กม.189+000 – กม.190+000 (ด้านซ้าย และขวาทาง) เพื่อป้องกันความเสียหายของระบบการจ่ายกระแสไฟฟ้า ดังความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

แขวงการทางชัยนาท ได้พิจารณาแล้วไม่ขัดข้องที่จะให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาทดำเนินการริดรอนกิ่งไม้ในเขตทางหลวงบริเวณสายทาง ดังนี้

- ถนนพหลโยธิน ช่วงสะพานต่างระดับชัยนาท ให้ติดต่อและประสานงานกับหมวดการทางชัยนาท (นายเดชา วัฒยา) ที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ กม.268+049 ทางหลวงหมายเลข 1 ตอนต่อเขตแขวงฯ นครสวรรค์ที่ 2 – สี่แยกเข้าชัยนาท โทร. 0-5641-4790
- ทางหลวงหมายเลข 32 ตอน สี่แยกเข้าชัยนาท – สี่แยกเข้าหางน้ำสาคร ระหว่าง กม.189+000 – กม.190+000 ให้ติดต่อและประสานงานกับหมวดการทางสรรพยา (นายธานินทร์ บุญดี) ที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ กม.172+625 ทางหลวงหมายเลข 32 ตอนต่อเขตแขวงฯ ลพบุรี- สี่แยกเข้าชัยนาท โทร.0-5641-2634

โดย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาทจะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ให้นำเสนอรูปแบบการตัดแต่งต้นไม้ และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพิจารณา
2. ให้ริดรอนกิ่งไม้เฉพาะที่จำเป็นตามรูปแบบ (เอกสารแนบ) กรณีมีสายไฟฟ้าพาดผ่าน ให้ดำเนินการตัดแต่งกิ่งในด้านที่จะสัมผัสกับสายไฟฟ้า ส่วนด้านที่ไม่สัมผัสกับสายไฟฟ้าต้องตัดแต่งให้เหมาะสม สมดุลกลมกลืนกัน หรือตัดแต่งให้เป็นทรงพุ่มสวยงาม
3. ผู้ขออนุญาตจะต้องจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญงานในลักษณะงานนั้น มาดำเนินการให้ถูกต้องตามรูปแบบและหลักวิชาการ
4. ผู้ขออนุญาตจะต้องจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับงาน เหมาะสมกับขนาดของกิ่ง หากเป็นกิ่งไม้ใหญ่ ให้ใช้เลื่อยตัด และต้องทาน้ำยากันเชื้อราด้วย
5. ในช่วงดำเนินการริดรอนกิ่งไม้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาทต้องมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแล ควบคุมตลอดเวลา พร้อมทั้งติดตั้งป้ายและอุปกรณ์อำนวยความปลอดภัยตามระเบียบของกรมทางหลวง และเก็บทันทีเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาท จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่ออุบัติเหตุอันเกิดจากการดำเนินการทุกกรณี จะเรียกร้องจากกรมทางหลวงมิได้
6. กรณีที่ต้นไม้เสียหายหรือตาย อันเนื่องมาจากความบกพร่องในการดำเนินการของผู้ขออนุญาต ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้ขออนุญาตทั้งสิ้น และจะต้องทำการแก้ไขหรือชดใช้ค่าความเสียหายให้แก่กรมทางหลวง

7. เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ทำงาน ตลอดจนเก็บเศษไม้ และกิ่งไม้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นการจากปฏิบัติงานให้สะอาดเรียบร้อย ทั้งบริเวณผิวทางและไหล่ทาง สำหรับไม้ท่อนที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 2 นิ้วขึ้นไป ให้นำส่งหมวดการทางในพื้นที่
8. ก่อนเข้าดำเนินการในแต่ละสายทาง ขอให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาทส่งเจ้าหน้าที่ติดต่อและประสานงานกับนายช่างหมวดการทางในพื้นที่ เพื่อกำกับดูแลการริดรอนกิ่งไม้ดังกล่าว
9. ให้กำหนดวันเวลา และระยะเวลาดำเนินการให้ทราบ ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน
10. ..... } *สามารถระบุเงื่อนไขเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องและ*
11. ..... } *เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานในพื้นที่นั้นๆ*

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน.....วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือฉบับนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิกร กวางแก้ว)
ผู้อำนวยการแขวงการทางชัยนาท

สำเนาเรียน ชมท.ชัยนาท, ชมท.สรรพยา

- เพื่อทราบ และควบคุมการริดรอนกิ่งไม้ดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามแบบและเงื่อนไขโดยเคร่งครัด
- เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้รายงานผลให้แขวงฯ ทราบ พร้อมภาพถ่ายก่อนและหลังการดำเนินการ

(นายนิกร กวางแก้ว)
ผอ.ขท.ชัยนาท

รายงานการประชุม
การจัดทำหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้
ครั้งที่ 2/2552 วันจันทร์ที่ 21 สิงหาคม 2552
ณ ห้องประชุมชั้น 3 สำนักบริหารบำรุงทาง

ผู้มาประชุม

1. นายชัชวาลย์ บุญเจริญกิจ	ผู้อำนวยการสำนักบริหารบำรุงทาง
2. นายนิทัศน์ พันธุ์ช่างทอง	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักทางหลวงที่ 8 (นครราชสีมา)
3. นายประสิทธิ์ วิศิษฏจินดา	ผู้อำนวยการสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี)
4. นายวันชัย ภาคลักษณ์	ผู้อำนวยการสำนักทางหลวงที่ 11 (กรุงเทพ)
5. นายกษิดิศ วัฒนศัพท์	รองผู้อำนวยการสำนักทางหลวงที่ 1 (เชียงใหม่)
6. นางกานดา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการสำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง
7. นายบรรจง หนูบรรจง	ผู้อำนวยการแขวงการทางสุพรรณบุรีที่ 1
8. นายสุวิพุธ ตันตะโยธิน	วิศวกรโยธาชำนาญการ

ผู้ไม่มาประชุม

1. นายเทียนโชติ จงพีร์เพียร	รองอธิบดีฝ่ายบำรุงทาง	ติดราชการ
2. นายชัยเดช ข่าทิพย์พาที	วิศวกรใหญ่ด้านบำรุงรักษา	ติดราชการ
3. นายสราวุธ ทรงศิวิไล	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ	ติดราชการ
4. นายปิยะพนธ์ เกิดมงคล	รก.ผู้อำนวยการส่วนแผนงาน สทล.10 (สุพรรณบุรี)	ติดราชการ

เริ่มประชุม เวลา 13.30 น.

วาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

เนื่องด้วยประธานติดราชการ จึงมอบหมายผู้อำนวยการสำนักบริหารบำรุงทางเป็นประธานแทน จากนั้นได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบการเร่งรัดเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้ เพื่อเสนอกรมฯ ก่อนสิ้นปีงบประมาณ 2552

มติที่ประชุม รับทราบ

วาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ 1 / 2552

ฝ่ายเลขานุการได้นำเสนอรายงานการประชุมครั้งที่ 1/2552 แก่ที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมได้ตรวจสอบรายละเอียดในเนื้อหารายงานแล้ว สรุปความเห็นเป็นมติที่ประชุม

มติที่ประชุม รับรองรายงาน

วาระที่ 3 เรื่องเพื่อพิจารณา

3.1 ร่างหลักเกณฑ์ในการตัดแต่งกิ่งไม้

ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาร่างหลักเกณฑ์ในการตัดแต่งกิ่งไม้ ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้รวบรวมจากข้อเสนอแนะของ รทด. ประกอบกับหลักเกณฑ์การตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวงของสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี) และแผ่นพับแนะนำแนวทางและวิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ในงานภูมิทัศน์ทางหลวงของสำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง โดยที่ประชุมมีความเห็นรวมกันว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ควรแยกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

- รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ในเขตทางหลวง
- รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ในแนวสายไฟฟ้า

ซึ่งแต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการที่ต่างกัน นั่นคือ <u>รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ในเขตทางหลวง</u> มุ่งเน้นวิธีในการตัดแต่งกิ่ง รูปแบบการตัดแต่งทรงพุ่มไม้ รวมถึงการเลือกใช้เครื่องมือ อุปกรณ์การตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้อง ในขณะที่<u>รูปแบบการตัดแต่งกิ่งไม้ในแนวสายไฟฟ้า</u> จะมุ่งเน้นการดูแลรักษาต้นไม้ในเขตทางหลวงที่อยู่ในแนวสายไฟฟ้า เป็นวิธีการตัดแต่งกิ่งไม้ ต้นไม้ในบริเวณที่มีสายไฟฟ้า หม้อแปลงพาดผ่าน หรือลอดผ่าน ซึ่งที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง และสรุปเป็นมติที่ประชุม ดังนี้

มติที่ประชุม สรุปจัดทำหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. **แนวทางและวิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ในงานภูมิทัศน์ทางหลวง** ใช้อ้างอิงจากเอกสารแนวทางและวิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ในงานภูมิทัศน์ทางหลวงของสำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง เพื่อใช้เป็นคู่มือแนะนำขั้นตอนวิธีการตัดแต่งกิ่ง รูปแบบการตัดแต่งทรงพุ่มไม้ และการเลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์การตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้อง ในการดูแลรักษาต้นไม้ในเขตทางหลวง
2. **แนวทางและวิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า** โดยสรุปรวบรวมจากข้อเสนอแนะของ รทด. และหลักเกณฑ์การตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวงของสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี) เพื่อใช้เป็นคู่มือแนะนำวิธีการตัดแต่งกิ่งไม้ต้นไม้ ในเขตทางหลวงซึ่งอยู่ในแนวสายไฟฟ้า ซึ่งกำหนดรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางแนะนำและเพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้

3.2 ร่างหนังสือแจ้งข้อกำหนดต่อการไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ที่ประชุมได้พิจารณาประเด็นรายละเอียดเพิ่มเติมจากการประชุมครั้งที่ 1/2552 โดยปรับข้อความในส่วนที่จะกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ผู้ขออนุญาตปฏิบัติตาม และสรุปเป็นมติที่ประชุม ดังนี้

มติที่ประชุม เห็นชอบให้ใช้ร่างหนังสือแจ้งผู้ขออนุญาต เรื่องการขออนุญาตริดรอนกิ่งไม้ใกล้แนวสายไฟฟ้า(เอกสารแนบ) ตามที่ฝ่ายเลขานุการเสนอ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการจัดพื้นที่ว่างในหนังสือแจ้งผู้ขออนุญาต เพื่อให้แขวงฯ/สน.บท. นั้นๆ สามารถระบุข้อความเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานในพื้นที่ของตนเองได้

วาระที่ 4 เรื่องอื่นๆ

ไม่มี

มติที่ประชุม รับทราบ

เลิกประชุม เวลา 15.00 น.

(นายสุวิพุธ ตันตะโยธิน)
วิศวกรโยธาชำนาญการ
ผู้จดบันทึกรายงานการประชุม

(นายชัชวาลย์ บุญเจริญกิจ)
ผู้อำนวยการสำนักบริหารบำรุงทาง
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

บันทึกข้อความ

สำนักบริหารบำรุงทาง กรมทางหลวง
เลขที่รับ 5960
วันที่ 28 ก.ย. 2552
เวลา 10:40น.

ส่วนราชการ สำนักบริหารบำรุงทาง โทร. 0 2354 6668 ต่อ 2932

ที่ สร.3/5302 **วันที่** 23 ก.ย. 2552

เรื่อง ข้อสรุปหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้

---

(1) เรียน รทร.

สืบเนื่องจากกรณีผู้รับจ้างของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดำเนินการตัดกิ่งไม้บริเวณสองข้างทางหลวงอย่างไม่เหมาะสมโดยทำการตัดสั้นเหลือแค่ลำต้น เป็นเหตุให้มีข้อร้องเรียน และกรมฯ ได้สั่งการให้ รทร. พิจารณารูปแบบและหลักเกณฑ์ที่ รทด.เสนอแนะ ซึ่ง รทร. ได้มอบหมายให้ ผสร. เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าประชุมเพื่อพิจารณาจัดทำหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้ ก่อนแจ้งเวียนให้ทุกสำนักทางหลวงถือปฏิบัติ นั้น

บัดนี้ คณะทำงานและสำนักบริหารบำรุงทาง ได้จัดทำร่างหลักเกณฑ์การตัดแต่งกิ่งไม้ และร่างหนังสือแจ้งตอบ ผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้ในเขตทางหลวงแล้วเสร็จ โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญ 3 หัวข้อ ดังนี้

1. <u>แนวทางและวิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ในงานภูมิทัศน์ทางหลวง</u> ใช้อ้างอิงจากเอกสารแนวทางและวิธีการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ใหญ่ในงานภูมิทัศน์ทางหลวงของสำนักงานภูมิสถาปัตย์งานทาง เพื่อใช้เป็นคู่มือแนะนำขั้นตอนวิธีการตัดแต่งกิ่ง รูปแบบการตัดแต่งทรงพุ่มไม้ และการเลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์การตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้อง ในการดูแลรักษาต้นไม้ในเขตทางหลวง
2. <u>แนวทางและวิธีการตัดแต่งต้นไม้แนวสายไฟฟ้า</u> โดยสรุปรวบรวมจากข้อเสนอแนะของ รทด. และหลักเกณฑ์การตัดแต่งต้นไม้ในเขตทางหลวงของสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี) เพื่อใช้เป็นคู่มือแนะนำวิธีการตัดแต่งกิ่งไม้ ต้นไม้ ในเขตทางหลวงซึ่งอยู่ในแนวสายไฟฟ้า ซึ่งกำหนดรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางแนะนำและเพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้
3. <u>หนังสือแจ้งตอบผู้ขออนุญาตตัดแต่งกิ่งไม้ในเขตทางหลวง</u> รวบรวมจากข้อกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ริดรอนกิ่งไม้ใกล้แนวสายไฟฟ้าของสำนักทางหลวงที่ 10 (สุพรรณบุรี) โดยจะกำหนดเงื่อนไขหลักที่ผู้ขออนุญาตจะต้องปฏิบัติ เช่น หน้าที่ความรับผิดชอบ เครื่องมืออุปกรณ์ การวางแผนปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ระยะเวลาการดำเนินการ เป็นต้น ทั้งนี้ เงื่อนไขดังกล่าวจะครอบคลุมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ

342/29 ก.ย. 52

ต้นไม้ในเขตทางหลวงทั้งหมด นอกจากนั้น สำนักทางหลวง แขวงการทาง/สำนักงานบำรุงทาง สามารถระบุเงื่อนไขเพิ่มเติมที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ของตนได้

ทั้งนี้ หากเห็นชอบในร่างหลักเกณฑ์ฯ และร่างหนังสือฯ ดังกล่าวข้างต้น สำนักบริหารบำรุงทางจะได้แจ้งเวียนเพื่อให้สำนักทางหลวง แขวงการทาง สำนักงานบำรุงทาง ถือเป็นข้อปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายชัชวาลย์ บุญเจริญกิจ)
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักบริหารบำรุงทาง

(2) เรียน ผรร
- เห็นควร
- แจ้งให้ทุกสำนักทางหลวง
ทราบ สำนักงานบำรุงทาง
ทราบ + สั่งปฏิบัติ โดยคำนึงถึง
ต่างไป
เห็นชอบ

(นายเทียนโชติ จงพีรเพียร)
รองอธิบดีกรมทางหลวง
25 ก.ย. 2552

(3) ที่ สร.1/5344 29 ก.ย. 2552
เรียน ผส.ทล.1-15, ผอ.ขท.ทุกแขวงฯ, ผอ.บท.ทุกสำนักงาน
เพื่อทราบและถือปฏิบัติ ตาม (2)

(นายชัชวาลย์ บุญเจริญกิจ)
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักบริหารบำรุงทาง
29 ก.ย. 2552

ส่งทางสารบรรณอิเล็คทรอนิกส์
วันที่ 29 ก.ย. 52 ผู้ส่ง